

MYNDIGHETEN FÖR KULTURANALYS

Att utveckla indikatorer för utvärdering av kulturpolitik

Redovisning av ett regeringsuppdrag
Rapport 2012:2

Postadress:

Box 120 30
102 21 Stockholm

Besöksadress:

Fleminggatan 20, 6 tr

Telefon:

08-528 020 00

E-post:

info@kulturanalys.se

Webbplats:

www.kulturanalys.se

© Myndigheten för kulturanalys 2012

Formgivning: Bazooka

Tryck: Elanders AB, 2012

ISBN: 978-91-87046-02-5

MYNDIGHETEN FÖR KULTURANALYS

Att utveckla indikatorer för utvärdering av kulturpolitik

Redovisning av ett regeringsuppdrag

Rapport 2012:2

Innehåll

Förord	6
Sammanfattning	7
1. Inledning	9
Uppdraget	9
Syfte	10
Avgränsning	10
Metod	11
Rapportens disposition	11
2. Vad är problemet med att mäta kulturpolitik?	13
De kulturpolitiska målen liknar visioner	13
”Det som mäts blir gjort” – men allt relevant kan inte kvantifieras	13
Det är svårt att fastställa orsakssamband och särskilja politikens effekt	14
3. Teoretisk bakgrund	15
Indikatorer ger aldrig en absolut sanning eller ens en fullständig bild	15
Olika typer av indikatorer och effekter	15
<i>Indikator = Tillstånd + Bedömningskriterier</i>	18
<i>Data, nyckeltal, indikator och index</i>	18
<i>Vad kännetecknar en ”good enough” indikator?</i>	19
De teoretiska motiven för kulturpolitik	20
4. Hur används indikatorer i praktiken?	23
Indikatorer på andra politikområden i Sverige	23
<i>Indikatorer för ungdomspolitiken</i>	23
<i>Indikatorer för barnpolitiken</i>	25
<i>Indikatorer för integrationspolitiken</i>	26
Exempel på kulturindex och kulturpolitiska indikatorer från andra länder	27
<i>Kulturpolitiska indikatorer i Nya Zeeland</i>	27
<i>Indikatorer för kulturpolitiken i Finland</i>	28
<i>National Arts Index i USA</i>	29
<i>UK Arts Index</i>	29
<i>Norsk Kulturindeks</i>	30
Slutsatser om indikatorer inom andra politikområden och från andra länder	31
5. Relevanta indikatorer på den svenska nationella kulturpolitikens effekter	33
Kulturpolitikens avgränsning	33
De kulturpolitiska målen	33

2009 års kulturpolitiska mål som grund för en analys av hur relevanta indikatorer kan utvecklas	34
Övergripande mål	35
Främjandemål	37
Slutsatser om relevans	41

6. Indikatorer som kännetecknas av hög validitet 43

Kulturskaparnas villkor	43
Vad är problemet?	43
Exempel från andra länder	43
Kan befintliga svenska data omvandlas till relevanta indikatorer med hög validitet?	45
Bedömning	45
Konstnärlig förnyelse	45
Vad är problemet?	46
Exempel från andra länder	46
Kan befintliga svenska data omvandlas till relevanta indikatorer med hög validitet?	46
Bedömning	46
Kulturarv	46
Vad är problemet?	46
Exempel från andra länder	47
Kan befintliga svenska data omvandlas till relevanta indikatorer med hög validitet?	47
Bedömning	48
Kulturens betydelse för medborgarna	48
Vad är problemet?	48
Exempel från andra länder	49
Kan befintliga svenska data omvandlas till relevanta indikatorer med hög validitet?	49
Bedömning	51
Kulturens betydelse för samhällets utveckling	51
Vad är problemet?	51
Exempel från andra länder	52
Kan befintliga svenska data omvandlas till relevanta indikatorer med hög validitet?	53
Bedömning	53
Slutsatser för fortsatt arbete	53

7. Alternativa ambitionsnivåer för utveckling av

indikatorsystem	55
Hur uppnå ett indikatorsystem som är stabilt över tid?	55
Med vem ska indikatorerna kommunicera?	55
Vilka indikatorer ska utvecklas?	55
Hur ska processen med att utveckla och kommunicera indikatorer organiseras?	56
Konsekvenser av möjliga ambitionsnivåer i ett indikatorsystem	56

8. Slutsatser 59

Referenser	61
Bilaga I. Indikatorbeskrivning	64
Bilaga II. Exempel på indikatorsystem från andra länder	65
Bilaga III. De svenska nationella kulturpolitiska målen utveckling	74
Bilaga IV. Befintliga svenska data	76

Förord

Denna rapport har utarbetats av Myndigheten för kulturanalys som svar på ett uppdrag som gavs i myndighetens regleringsbrev för år 2012. I enlighet med uppdraget från regeringen analyseras i rapporten hur kvalitativa och kvantitativa indikatorer kan utvecklas för att utvärdera effekterna av den nationella kulturpolitiken.

Vi vill särskilt betona att relevanta indikatorer för effekterna av den nationella kulturpolitiken bör ta utgångspunkt i de nationella kulturpolitiska målen. De valmöjligheter som finns, och de avvägningar som måste göras för att i detalj utforma ett system av indikatorer som gör den nationella kulturpolitiken rättvisa beskrivs i rapporten. Det handlar om att utveckla både indikatorer och metoder för datainsamling samt att skapa en dialogprocess där expertbedömningar kan tas tillvara och resultat kommuniceras.

Vår förhoppning är att denna rapport ska läsas med behållning av, och ge inspiration till, olika aktörer i kulturpolitiken. Vi har i första hand skrivit rapporten för politiker, tjänstemän och andra aktörer som är involverade i eller berörs av den nationella kulturpolitiken. Det utesluter inte att innehållet även kan vara till glädje för andra politiska nivåer.

Stockholm den 27 augusti 2012

Clas-Uno Frykholm
Direktör

Sammanfattning

Det är genomförbart att utveckla ett indikatorsystem som syftar till att utvärdera den nationella kulturpolitikens effekter, med förbehållet att det ses som ett utvecklingsarbete och att noggranna överväganden görs i urvalet av ett *begränsat* antal *relevanta* indikatorer. Utvecklingsarbetet måste göras systematiskt för att över tid bygga upp ett hållbart indikatorsystem som har förmågan att göra kulturen rättvisa och leverera användbara underlag för att utveckla politiken. Det handlar om att utveckla både mätningar och metoder för datainsamling samt att skapa en dialogprocess där expertbedömningar kan tas tillvara och resultat kommuniceras.

Inom olika politikområden i såväl Sverige som andra länder finns ett intresse för att åskådliggöra utvecklingen med hjälp av indikatorer, bland annat mot bakgrund av att målstyrning som politiskt instrument medfört ett större behov av uppföljning och utvärdering. I regleringsbrevet för år 2012 gavs Myndigheten för kulturanalys i uppdrag att analysera hur kvalitativa och kvantitativa indikatorer kan utvecklas för att utvärdera effekterna av den nationella kulturpolitiken.

Pragmatism är en central utgångspunkt för att kunna utveckla indikatorer. Syftet med indikatorer är just att ge indikation på faktiska förhållanden, exempelvis om en förändring inträffat eller inte inträffat. Indikatorer kan dock aldrig ge absoluta sanningar eller en heltäckande bild. Svårigheter att mäta och bedöma innebär också en risk att det som är svårt att mäta kan förefalla mindre viktigt och riskera att prioriteras ned. Därför krävs kompletterande och fördjupade analyser.

Teoretiskt består en indikator av en beskrivning av ett tillstånd för en viss aspekt av saken eller målet samt bedömningskriterier som anger olika grader av måluppfyllelse. Tillståndet kan mätas genom exempelvis ett nyckeltal. Nyckeltal kan användas för att jämföra faktiska förhållanden mellan exempelvis olika branscher eller länder, eller för att studera utveckling över tid, men utvecklingen värderas inte i relation till någon specifik målsättning. Skillnaden mellan ett nyckeltal och en indikator är alltså att den senare ska ha en tydlig koppling till ett mål och ange grad av måluppfyllelse.

Baserat på en genomgång av exempel från andra politikområden i Sverige och det kulturpolitiska fältet i andra länder kan konstateras att begreppen nyckeltal och indikatorer ofta används synonymt. Det finns också en uppsjö av exempel på nyckeltal/indikatorer som utvecklats för olika syften. Majoriteten av de studerade exemplen på indikatorer som används för att bedöma effekter av kulturpolitik är kvantitativa och fokuserar på ekonomiska variabler och kulturvanor.

Det finns ingen enhetlig och etablerad definition av kvantitativ respektive kvalitativ indikator. Något förenklat kan kvalitativa indikatorer beskrivas som en kartläggning av mänskliga upplevelser, erfarenheter eller åsikter som ger inblick i förändringar av till exempel attityder, övertygelser, motiv och individers beteenden eller karaktäristika. Kvalitativa data är icke-numeriska, men de kan grupperas och ibland rangordnas. Kvantitativa data är alltid numeriska, vilket kan ge en föreställning om att de är mer precisa och exakta. Så behöver det emellertid inte vara. Begreppet indikator används i rapporten för att beteckna såväl kvantitativa som kvalitativa indikatorer.

Utmaningen med att utarbeta ett indikatorsystem är att identifiera ett *begränsat* antal *relevanta* indikatorer som kan användas för att brett belysa effekterna av den svenska nationella kulturpolitiken. I detta avseende kan indikatorsystemets struktur i Nya Zeeland ge inspiration. I det nyzeeländska systemet är antalet indikatorer begränsat, samtidigt som det finns tydliga ambitioner att inkludera mer än ekonomiska effekter.

I föreliggande rapport identifieras fjorton aspekter av de svenska nationella kulturpolitiska målen som tänkbara för utveckling av relevanta indikatorer. Aspekterna har ambitionen att ge en någorlunda heltäckande bild av de nationella målen, men det är nödvändigt att ytterligare precisera problemets kärna inom respektive aspekt/indikatorområde för att hitta indikatorer som verkligen fångar det som ska mätas. Därför behöver en expertgrupp med sakkompetens knytas till respektive indikatorområde.

Minst lika viktigt som att identifiera indikatorer och precisera hur de ska mätas, är att klargöra hur indikatorerna ska presenteras och kommuniceras. Mätresultaten från de olika indikatorerna behöver kompletteras med kvalitativa tolkningar och sätts in i ett sammanhang. För att skapa ett funktionellt indikatorsystem krävs – utöver ett väl genomfört statistiskt hantverk i att faktiskt mäta och redovisa mätresultat – kvalificerade tolkningar samt att resultaten förklaras och sätts in i ett sammanhang. Även i tolkningsarbetet bör expertgrupper med sakkompetens anlitas.

Att kontinuerligt utveckla och driva ett hållbart indikatorsystem av god kvalitet är förenat med statsfinansiella kostnader på uppskattningsvis minst 3 miljoner kronor årligen. Därutöver tillkommer initiala kostnader för att i dialog med berörda parter utveckla och förankra systemet, samt att förändra och komplettera den datainsamling som krävs.

1. Inledning

Varför skulle någon ens vilja försöka mäta kultur? Intresset för att försöka mäta effekter och bedöma utvecklingen med hjälp av indikatorer är stort, eller växande, inom flera politikområden både i Sverige och i andra länder. Indikatorer syftar till att bedöma målpuppfyllelse för politiskt fastställda mål. De kan även visa på värdet av den förda politiken eller användas för att identifiera behov av att utveckla politiken, i de fall målen inte uppnås.

I Sverige har under 2000-talet beslutats om uppföljningssystem för flera politikområden. Flera av uppföljningssystemen innehåller indikatorsystem, bland annat ungdomspolitiken och barnrättspolitiken. Handisam har nyligen fått uppdraget att ta fram ett samlat uppföljningssystem för funktionshinderspolitiken. Även för politiken för det civila samhället har ett uppföljningssystem aviserats. För uppföljningen av integrationspolitiken togs ett antal indikatorer fram för olika samhällsområden. Uppräkningen kan säkerligen göras längre.

En möjlig förklaring till det allmänt ökande intresset för att mäta politikens effekter är att målstyrning som instrument innebär att det krävs ett underlag för uppföljning och utvärdering av målpuppfyllelse.¹ En annan tänkbar förklaring är en strävan att öka transparensen i politiska beslut och administrativ implementering, då det finns ett – ibland alltför långt – avstånd mellan väljare och producenter av offentliga tjänster. Det ökande intresset för att synliggöra politikens effekter kan också förklaras av det faktum att offentliga resurser oftast är knappa i förhållande till efterfrågan, vilket medfört en ökad betoning på värdet av en effektiv användning av dessa resurser.²

Trots många uppenbara svårigheter och utmaningar förknippade med att mäta effekter av kulturpolitik finns alltså ett intresse av att så sker. Ökad transparens genom olika effektmått beskrivs ibland som en möjlighet att ge konsten och kulturen en högre status.³

Uppdraget

I regleringsbrevet för år 2012 fick Myndigheten för kulturanalys i uppdrag att – under rubriken resultatindikatorer – *analysera hur kvalitativa och kvantitativa indikatorer kan utvecklas för att utvärdera effekterna av den nationella kulturpolitiken*.⁴

¹ Almkvist 2006.

² Undervisnings- och kulturministeriet Finland 2011, Vedung 2004.

³ Undervisnings- och kulturministeriet Finland 2011.

⁴ Ku 2011/1960/RFS.

Syfte

Syftet med denna rapport är att analysera hur ett indikatorsystem kan utvecklas som gör det möjligt att följa effekterna av den nationella kulturpolitiken. I rapporten identifieras kulturpolitiskt relevanta områden för vilka indikatorer kan utvecklas. I nästa steg belyses möjligheterna att med olika mått faktiskt fånga de aspekter som ska mätas. Avslutningsvis presenteras tre alternativa ambitionsnivåer för indikatorsystem som kännetecknas av varierande grad av validitet och kommunicerbarhet. Vilket system som kan utvecklas beror på vilka resurser som finns att tillgå. Därigenom tydliggörs vilka avvägningar som måste göras i konstruktionen av olika mått, mot bakgrund av att allt relevant inte kan mätas till rimliga kostnader och att det finns kunskapsluckor vad gäller exempelvis orsakssamband. Det betyder att exakt vilka indikatorer som bör användas, och hur data kring dessa ska samlas in och bearbetas, återstår att precisera.

Avgränsning

Det är ett omfattande arbete att utarbeta ett system av indikatorer för att utvärdera den nationella politikens effekter. Därför avgränsas de tänkta användarna av ett sådant indikatorsystem till kulturpolitiker och tjänstemän på nationell nivå som behöver en översiktlig bild av utvecklingen på ett aggregerat plan. Då denna målgrupp inte ska detaljstyra olika verksamheter ska indikatorerna följaktligen inte heller ge detaljerad information på verksamhetsnivå.⁵

Rapporten visar hur ett indikatorsystem kan utvecklas, men den ger inga konkreta förslag på vilka enskilda indikatorer som bör användas. De indikatorer som finns i rapporten är exempel som enbart syftar till att illustrera de resonemang som förs. Rapporten avslutas med att visa på ett antal vägval som måste göras för att utveckla ett indikatorsystem för att utvärdera den nationella kulturpolitikens effekter.

Uppdraget är avgränsat till resultatindikatorer. Vi har dock gjort bedömningen att ett funktionellt indikatorsystem därutöver även kräver såväl input- som processindikatorer. Därför finns även sådana med bland rapportens exempel.

⁵ En rad tidigare svenska försök att mäta kultur har redan gjorts, dock med delvis andra syften och på andra verksamhetsnivåer. Som exempel kan nämnas Landstingsförbundets rapport *Från vision till verksamhet – En metod och idébok om utvärdering av regional kulturpolitik från 1994* och Kulturrådets Bokslut för scenkonst från 2003, där inriktningen var att försöka mäta effekter av enskilda teatrar verksamheter. Skillnaden mellan dessa båda projekt och denna rapport är främst att indikatorer och mått konstrueras på olika nivåer. I detta uppdrag studeras möjligheterna att utforma generella indikatorer på makronivå, medan de båda tidigare rapporterna handlar om specifika indikatorer på mikronivå. Det finns givetvis en rad gemensamma drag oavsett karaktären på uppdragen, men syftet med indikatorerna och möjligheterna till precisa mätningar skiljer sig åt.

Metod

Rapporten bygger i huvudsak på studier av litteratur som teoretiskt beskriver vad en indikator är och hur den kan konstrueras samt rapporter som visar hur indikatorer användas i olika sammanhang.

Ambitionen har varit att skriva en överblickbar och läsvärd rapport, inte att sammanfatta tillgänglig kunskap om konststycket att utveckla och använda indikatorer. Därför hänvisas löpande till andra publikationer där mer detaljerade genomgångar görs. Centrala utgångspunkter, som finns tillgängliga på svenska, är Ekonomistyrningsverkets generella rapporter *Resultatindikatorer – en idéskrift*⁶ och *Måluppfyllelseanalys – Hur måluppfyllelse, effekter och effektivitet kan undersökas och rapporteras*⁷ samt två rapporter om möjligheter och svårigheter med indikatorer just inom det kulturpolitiska fältet. Dessa båda är det omfattande arbete som gjordes i Finland under 2011 och som redovisats i rapporten *Genomslagsindikatorer som redskap för en kunskapsbaserad kulturpolitik*⁸ samt Riksantikvarieämbetets rapport *Kartläggning av uppföljningssystem och indikatorer för kultur och kulturarv i regionalt utvecklingsarbete* från år 2005. Därutöver har vi studerat en rad exempel på indikatorsystem i andra länder och användningen av indikatorer inom andra politikområden i Sverige.

Rapportens disposition

Denna rapport innehåller åtta kapitel. Efter denna inledning beskriver det andra kapitlet utmaningar som måste hanteras för att precisera indikatorer som åskådliggör kulturpolitikens effekter. Därefter följer ett kapitel där centrala begrepp definieras och en kort teoretisk beskrivning ges av hur indikatorer kan konstrueras. I det fjärde kapitlet finns en utblick till andra politikområden och länder med exempel på indikatorsystem i syfte att ge goda idéer och visa på vad som är praktiskt genomfört. I det femte kapitlet analyseras de svenska kulturpolitiska målen i syfte att identifiera de aspekter av målen som idealt ska mätas. Därefter följer ett kapitel med exempel på problem och möjligheter att utveckla indikatorer som verkligen mäter det som ska mätas. Rapporten avslutas med att identifiera vägval som måste göras i en kommande utveckling av ett indikatorsystem för att utvärdera effekterna av den nationella kulturpolitiken.

⁶ Ekonomistyrningsverket 2007.

⁷ Ekonomistyrningsverket 2006.

⁸ Undervisnings- och kulturministeriet Finland 2011.

2. Vad är problemet med att mäta kulturpolitik?

Ordet politik betyder ”processen att erövra och utöva makt i offentliga sammanhang”. På svenska har ordet politik två grundbetydelser: dels de processer genom vilka makt utövas och politiska beslut fattas (det engelska begreppet *politics*), dels den förda politikens principer och faktiska sakinnehåll i termer av mål och (styr-) medel (det engelska begreppet *policy*).⁹

De kulturpolitiska målen liknar visioner

Det finns en omfattande litteratur om mål och olika definitioner kan variera. Enligt Ekonomistyrningsverket kan ett mål beskriva ett *tillstånd* som ska uppnås. Vissa källor anger att målet ska vara tidssatt medan andra istället betonar beskrivningen av just tillståndet.¹⁰

Målen för kulturpolitiken återger de aspekter som är mest väsentliga för kulturpolitiken. Flera av dessa aspekter är mycket svåra att överföra till kvantitativa och kvalitativa termer. Dessutom saknas helt tidsangivelser. Diffusa mål, egentligen visioner, betyder att det inte är entydigt definierat och mätbart vartåt politiken syftar, vilket komplicerar uppföljning och utvärdering. Å andra sidan krävs i många sammanhang visionära politiska mål, eftersom tydliga mål kräver snäva avgränsningar som innebär att dessa mål riskerar att bli meningslösa i ett större perspektiv. Att formulera tydliga och mätbara mål, det vill säga mål som det går att styra emot, behöver alltså inte vara samma sak som att styra mot rätt saker. I all målformulering görs därför en – uttalad eller omedveten – avvägning mellan dessa två förhållningssätt.

När politiskt fastställda mål är diffusa behöver dessa operationaliseras, exempelvis för att myndigheter ska kunna utvärdera politikens effekter i förhållande till målen. Diffusa mål kan operationaliseras genom indikatorer.¹¹

”Det som mäts blir gjort” – men allt relevant kan inte kvantifieras

Det är viktigt att med stor omsorg välja vad som ska mätas. Det som synliggörs i indikatorer prioriteras ofta i genomförandet av politiken. När det som är viktigast att göra, eller de förändringar som måste genomföras för att den inneboende avsikten i diffusa mål ska kunna uppnås, är svåråtgångade i meningsfulla kvalitativa eller kvantitativa mått, är risken att detta inte

⁹ <http://www.ne.se/politik>

¹⁰ Ekonomistyrningsverket 2006.

¹¹ Ekonomistyrningsverket 2006.

genomförs. Med andra ord, det är inte enkelt att operationalisera målen genom att utveckla indikatorer.

Svårigheter att mäta och bedöma innebär en risk att det omätbara kan förefalla mindre viktigt och kan komma att prioriteras ned. Ett exempel är aspekten av de kulturpolitiska målen att *främja kvalitet och konstnärlig förnyelse*. Det är inte möjligt att hitta enkla mått på kvalitet, i jämförelse med exempelvis antalet besökare på en föreställning som förhållandevis enkelt kan räknas.¹²

Det är svårt att fastställa orsakssamband och särskilja politikens effekt

Det är mycket svårt att identifiera effekter och orsakssamband i en kulturpolitisk kontext. Ofta är det många faktorer som har betydelse för de långsiktiga effekterna. Olika faktorer kan såväl samspela som motverka varandra.¹³

Ofta finns en mängd olika alternativa eller samverkande förklaringar till att ett visst tillstånd eller en viss utveckling har uppstått. Det är inte minst viktigt att beakta externa faktorer som, utöver den förda politiken, kan ha skapat resultatet. Dock anger indikatorer vad som uppnåtts, inte vad det beror på. För att beskriva troliga orsakssamband måste andra metoder användas.

¹² Strannegård et al 2007.

¹³ Se vidare exempelvis Bille & Schulze 2006.

3. Teoretisk bakgrund

I detta avsnitt ges definitioner av de begrepp som används och teoretiska utgångspunkter för att formulera indikatorer presenteras. Ambitionen i detta avsnitt är att hålla resonemanget kort och kärnfullt. Mycket har redan skrivits om de teoretiska möjligheterna och svårigheterna förknippade med att utveckla indikatorer, därför hänvisas löpande vidare till andra källor.

Indikatorer ger aldrig en absolut sanning eller ens en fullständig bild

Indikatorer ger just en *indikation* på faktiska förhållanden. En indikation är något som talar för att ett visst förhållande föreligger. Inom medicinen kan det vara en omständighet som utgör skäl för att vidta en viss åtgärd, exempelvis vid utredningen eller behandlingen av en sjukdom eller ett symptom.¹⁴ Indikatorer anger varken en absolut sanning eller någon förklaring till varför något inträffat.

Pragmatism i stora mått är en central utgångspunkt i arbetet med att utveckla indikatorer. Syftet med indikatorerna är att få ett grepp om i vilken riktning en utveckling går och ge en översiktlig bild av eventuella behov av att utveckla politiken. Det krävs alltid en tolkning av den information som en eller flera indikatorer innehåller, eftersom de aldrig ger detaljkunskaper.

Indikatorer används när mål och målpuppfyllelse inte kan mätas på ett entydigt sätt. En enskild indikator mäter enbart en avgränsad del av ett mål. Indikatorer kan användas för att identifiera områden eller samband som behöver undersökas närmare med olika metoder.¹⁵

Olika typer av indikatorer och effekter

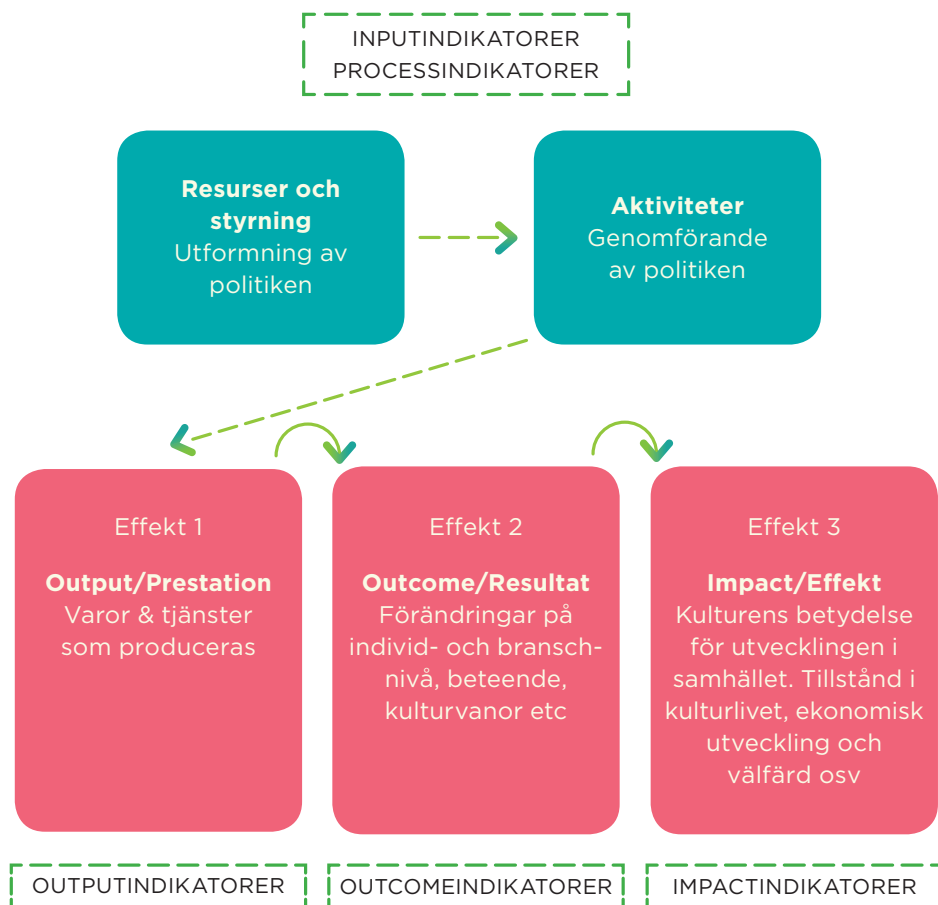
Begreppet indikator används i rapporten för såväl kvantitativ som kvalitativ indikator, eftersom skillnaden ligger i vad som mäts och hur. Det finns dock ingen enhetlig eller etablerad definition av kvantitativ respektive kvalitativ indikator. Något förenklat kan kvalitativa indikatorer beskrivas som en kartläggning av mänskliga upplevelser, erfarenheter eller åsikter som ger inblick i förändringar av till exempel attityder, övertygelser, motiv och individers beteenden. En kvalitativ indikator kan uttryckas som verbala eller numeriska värden, som exempelvis andel tillfrågade som har ett visst beteende eller en viss attityd. Skillnaderna mellan kvalitativa och kvantitativa indikatorer kan även utgöras av räknemetoden (jfr kvantitativa och kvalitativa forskningsmetoder), variabelernas skala (kategorisk och ordinal versus intervall och relationer) eller objektet för mätningen (kvalitet versus kvantitet).¹⁶

¹⁴ <http://www.ne.se/indikation>

¹⁵ Ekonomistyrningsverket 2007.

¹⁶ Ekonomistyrningsverket 2007, Undervisnings- och kulturministeriet Finland 2011.

Ekonomistyrningsverket har valt att kalla både prestationer och resultat för effekter, samt att definiera en effekt som *en förändring som inträffat som en följd av en vidtagen åtgärd och som annars inte skulle ha inträffat*. Effektkedjan nedan är en tankemodell och referensram som fungerar som utgångspunkt för analys och diskussioner om bland annat aspekter av de kulturpolitiska målen och indikatorer. Politikens yttersta mål är att bidra till ett förändrat tillstånd i samhället (Effekt 3). För att kunna ge en indikation på vilken effekt politiken kan ha gett behövs dels mått som fångar olika aspekter av det yttersta målet, dels mått som mäter effekter vid varje steg i kedjan.¹⁷

Figur 1. En generell effektkedja och olika typer av indikatorer.¹⁸

¹⁷ Ekonomistyrningsverket 2007.

¹⁸ Egen bearbetning av bland annat ESV 2007:32 och Riksantikvarieämbetet 2005.

På vägen mot slutmålet kan insatser och effekter behöva följas närmare. Den indelning som görs i Figur 1 är en förenkling av verkligheten, eftersom effekterna många gånger går i varandra för olika led och inte kan särskiljas på ett enkelt och entydigt sätt.

Insatser i form av *Resurser och styrning* är de finansiella, materiella och mänskliga resurser som används för att utforma och genomföra politiken. *Aktiviteter* är det arbete som görs för att omvandla resurser till effekter. En del i politiken är att fördela statsbidrag mellan och inom olika politikområden. I sammanhanget kan begreppen särskiljas genom att betrakta resurser som en input och hanteringen av dessa resurser som en aktivitet (process).

Effekt 1 i Figur 1, det vill säga *Output/Prestationer*, refererar till direkta/omedelbara effekter, som exempelvis hur många och vilka aktiviteter som kommer tillstånd som resultat av olika insatser, och hur många och vilka som nås av de olika aktiviteterna.

Effekt 2, *Outcome/Resultat*, handlar om vilka effekter dessa aktiviteter har på individnivå. Det handlar om hur olika kulturupplevelser och eget kulturellt skapande påverkar och förändrar människors känslor, attityder, värderingar, förmågor och handlingsmönster.

Effekt 3, *Impact/Effekter*, syftar på kulturpolitikens effekter på samhällsnivå. Det kan handla om allt från människors hälsa och välbefinnande till ekonomisk utveckling och välbefinnande. Dessa effekter uppstår genom att flera olika aktiviteter sammantaget bidrar till komplexa och sammanflätade effektkedjor. Dessa kan ofta vara långa och svåra att följa. De startar med enskilda individers deltagande i olika kulturaktiviteter, går vidare via de förändrade attityder, värderingar och förmågor som dessa ger på individnivå, till kollektiva handlingsmönster som leder till effekter på samhällsnivå. För att betraktas som effekt (impact) av en kulturpolitisk insats bör det kunna göras troligt att det finns ett orsakssamband.

Framförallt det sistnämnda ledet i effektkedjan representerar effekter som kan inträffa långt efter att aktiviteten är genomförd, vilket medför svårigheter att faktiskt belägga orsakssamband till aktiviteten. *Contribution analysis* handlar om att metodiskt försöka sortera ut politikens effekter genom att bedöma en mängd olika alternativa förklaringar till att ett visst tillstånd eller en viss utveckling har uppstått. Externa faktorer som, utöver den förda politiken, kan ha skapat resultatet beaktas. Baserat på fakta och logisk argumentation sorteras vilka externa faktorer som kan vara mer eller mindre betydelsefulla för ett visst resultat. Slutligen ska ett visst skeende eller händelseförlopp göras mera sannolikt än andra alternativa förlopp. Contribution analysis är synnerligen väl lämpat för situationer där tillgängliga data återger framsteg mot ett resultat, snarare än att ge ett definitivt utlåtande om utfallet.¹⁹

¹⁹ Mayne 2001.

Indikator = Tillstånd + Bedömningskriterier

Teoretiskt består en indikator av en beskrivning av hur *tillståndet* för en viss aspekt av saken eller målet, utvecklas och ett eller flera bedömningskriterier som anger olika grad av måluppfyllelse. Tillståndet kan mätas genom exempelvis ett nyckeltal.

En indikator ska alltså ge en beskrivning av tillståndet i ett visst avseende, det vill säga hos en aspekt av slutmålet. Aspekter som kan kvantifieras – i kvantitativa eller kvalitativa mått – kan följas med nyckeltal. Komplexa mål kräver i allmänhet flera indikatorer som sammantaget återspeglar måluppfyllelsen.²⁰ Varje indikator, eller grupp av indikatorer, ska kunna kopplas till politiska mål.²¹

Data, nyckeltal, indikator och index

Det saknas entydiga definitioner av olika begrepp kopplade till indikatorer. Dessutom används i praktiken begrepp som indikator och nyckeltal ofta synonymt.²²

Data är den mest grundläggande komponenten och basen för nyckeltal, indikatorer och index.²³ Här görs tolkningen att data kan vara både direkta numeriska mått på olika variabler och angivelser eller klassificeringar som kan grupperas och ibland rangordnas, men som inte representerar ett specifikt numeriskt värde.

En skiljelinje upprättas ibland mellan *normativa* indikatorer, som är direkt kopplade till politiska mål, och *deskriptiva* indikatorer som avser att beskriva verkligheten, utan att indikatorerna härleds ur en bestämd målbild.²⁴

I andra källor betecknas deskriptiva indikatorer istället som *nyckeltal*, då dessa inte relateras till något fastställt politiskt mål. Nyckeltal definieras då som mått vars enda syfte är att spegla förändringar i en verksamhet över tid. Ofta anges nyckeltal som en kvot, exempelvis statliga kulturutgifter per invånare, eller som en andel, exempelvis andelen medborgare som besöker kulturevenemang.²⁵

Index är ett mått som sätts samman av flera faktorer vars utveckling studeras i relation till tillståndet vid en vald historisk tidpunkt och som vägs samman utifrån de olika faktorernas betydelse i sammanhanget.²⁶ Ett index kan bestå av flera nyckeltal. Ett index ger dock inte ensamt all den information som

²⁰ Riksantikvarieämbetet 2005.

²¹ Undervisnings- och kulturministeriet Finland 2011.

²² Undervisnings- och kulturministeriet Finland 2011.

²³ Naturvårdsverket 2002.

²⁴ Naturvårdsverket 2002.

²⁵ Ekonomistyrningsverket 2007.

²⁶ Ekonomistyrningsverket 2007.

krävs för en meningsfull tolkning, och är inte heller nödvändigt för att avgöra måluppfyllelse eller mäta effekter.

Vad kännetecknar en "good enough" indikator?

Att utveckla ett indikatorsystem innebär en mycket stor utmaning där möjligheterna att exakt mäta det som skulle ge svaret på alla frågor i verkligheten är begränsade av flera olika skäl. Det handlar inte heller om att urskiljningslöst mäta allt som faktiskt kan mätas.

Fokus bör vara på att utveckla indikatorer för uppgifter som är relevanta för bedömning och utvärdering av måluppfyllelse, i form av önskade förändringar av tillstånd, och inte på det som är lätt eller billigt att mäta.²⁷

Några gemensamma drag kan skönjas i de frågor som måste ställas för att bedöma kvaliteten och rimligheten i att utveckla en enskild indikator.²⁸ Några centrala bedömningskriterier är:

- **Relevans:** Beskriver indikatorn fenomenets egentliga kärna? Har centrala mätpunkter identifierats utifrån de nationella kulturpolitiska målen?
- **Validitet:** Mäter indikatorn det man avser att mäta? Notera att indikatorns validitet inte säger något om huruvida det som mäts är relevant.
- **Tolkning:** Indikatorns validitet hänger också åtminstone delvis ihop med tolkningsutrymme: Lämnar indikatorn stort tolkningsutrymme? Hur kan indikatorn tolkas? Kan indikatorn missförstås eller missbrukas?
- **Reliabilitet:** Är mätningen tillförlitlig? Mätningen kan dock vara irrelevant eller sakna validitet.
- **Finns tillgängliga data?** Eller måste nya data samlas in? Data som samlats in i andra sammanhang har kostnadsfördelar gentemot att samla in nya data.
- **Jämförbarhet:** Är indikatorn konstruerad så att måtten kan jämföras och följas över tid? Kan internationella jämförelser göras, det vill säga används liknande indikatorer i andra länder?
- **Beteendepåverkan:** Ger indikatorn incitament till strategiskt beteende? Påverkar det faktum att mätningar görs beteendet? Huruvida beteendepåverkan är en önskvärd effekt eller inte beror av sammanhanget. Val av indikator kan ses som ett styrinstrument.

²⁷ Ekonomistyrningsverket 2007.

²⁸ Se exempelvis IFACCA/Statistical Indicators for Arts Policy 2005 samt Undervisnings- och kulturministeriet Finland 2011.

Sannolikt kan ingen indikator bedömas som perfekt med avseende på samtliga kriterier. I denna rapport ges relevanskriteriet störst utrymme. I kommande arbete med att fastställa vilka indikatorer som ska användas handlar det om att göra en – i sammanhanget lämplig – avvägning mellan dessa olika kriterier. Ett högst realistiskt fall är att det saknas data för att konstruera den mest relevanta indikatorn. Det blir då en resursfråga om nya data ska samlas in eller om man ska hålla tillgodo med ett mindre relevant mått.

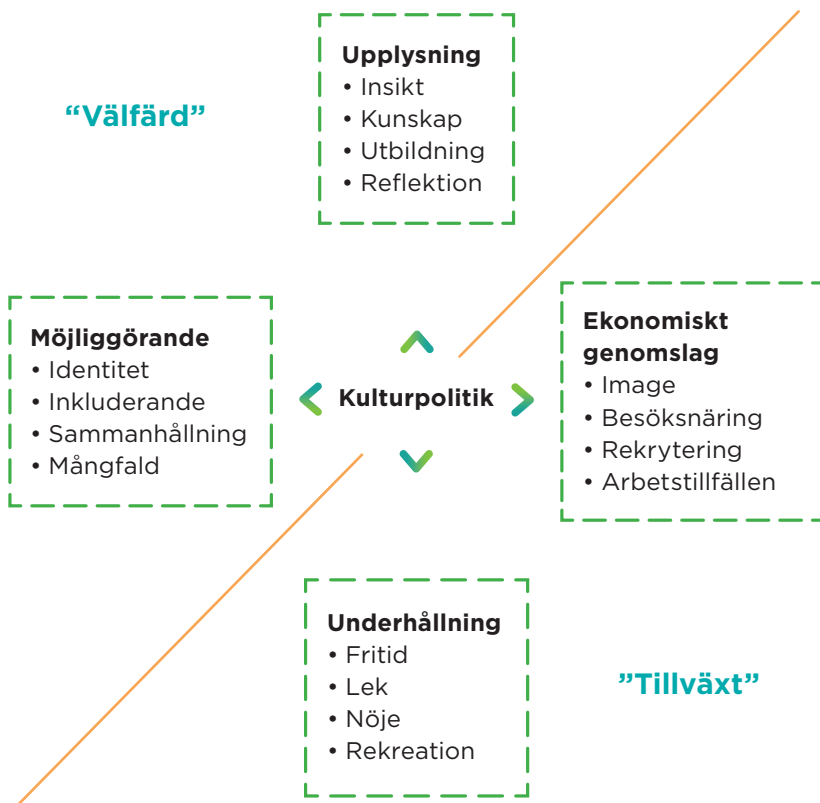
De teoretiska motiven för kulturpolitik

För att belysa kulturpolitikens effekter är det centralt att hitta en rimlig balans mellan olika effekter och värden. Nedan följer en kortfattad presentation av en tankemodell som bygger på *Why Urban Cultural Policies?*²⁹ och kompletteras med egna tolkningar baserat på en föreläsning av Trine Bille 2012. Utgångspunkten är alltså lokal kulturpolitik i städer. Modellen kan åtminstone delvis generaliseras till önskvärda syften med nationell kulturpolitik, vilket också görs i Billes tolkning.

All kulturpolitik har sin grund i upplysningstiden och bygger på begrepp som humanism, förnuft och utveckling. Enligt denna utgångspunkt skulle *upplysning* och utbildning stärka demokratin. Kunskaper om konst, kultur och kulturarv kan därigenom verka genom att informera och utbilda medborgarna. Grundbulten *möjliggörande* är från 1970-talet. Kulturen kan användas för att bekräfta identitet och egenvärde för grupper och gemenskaper. Grundidén är att alla former av kultur ska likställas och kulturen ger ny identitet till marginaliserade och förtryckta grupper. Kulturpolitikens *ekonomiska* genomslag har hittills i huvudsak handlat om att mäta det marknadsekonomiska värdet. *Underhållning* ses sällan som ett syfte med nationell kulturpolitik, men faktum är att underhållningsvärde har betydelse på lokal nivå.³⁰

²⁹ Skot-Hansen 2005.

³⁰ Skot-Hansen 2005.

Figur 2. Teoretisk beskrivning av kulturpolitikens motiv.³¹

Modellen reflekterar en diskussion under utveckling om motiven för eller legitimeringen av kulturpolitik i europeiska städer. Modellen är svaret på ett identifierat behov av en teoretisk, övergripande modell som utgångspunkt för diskussion och analys. Modellen kan exempelvis användas för att sortera övergripande syften och målsättningar med politiken samt att bedöma om insatserna/den politiska styrningen reflekterar politikens målsättningar.

I denna rapport används denna modell för att bedöma om de indikatorsystem och index som används i andra länder inom det kulturpolitiska fältet ger en rimlig helhetsbild av kulturpolitikens effekter.

³¹ Skot- Hansen (2005) tolkad av Bille (2012).

4. Hur används indikatorer i praktiken?

För vårt uppdrag att analysera hur indikatorer kan utvecklas hämtas inspiration och lärdommar från olika håll. Det finns i Sverige redan flera exempel på indikatorer för uppföljning inom olika politikområden, liksom det i andra länder finns exempel på indikatorer för kulturpolitikens effekter.

I detta avsnitt ges en kort genomgång av några indikatorsystem vars syften liknar vårt uppdrag. Det betyder att exempelvis indikatorerna i miljömålssystemet inte refereras eftersom förutsättningarna för att utvärdera effekter av kultur- och miljöpolitik inte är jämförbara. Dock kan nämnas att indikatorer i miljömålssystem används för bedöma måluppfyllelse av de nationella målen, det vill säga de är konstruerade enligt den definition som presenterats i denna rapport.³²

Genomgången av exempel har ingen strävan att utgöra en fullständig kartläggning, det vill säga det kan finnas goda exempel på indikatorsystem som inte identifierats. Urvalet baseras på våra tidigare erfarenheter och sökningar på webben. Publikationer på andra språk än svenska och engelska kan ha förbisetts. Nedan beskrivs de olika systemens syfte och uppbyggnad översiktligt. För exempel från andra länder kartläggs även vem som genomför datainsamling och analys samt hur resultaten tolkas och kommuniceras.

Indikatorer på andra politikområden i Sverige

Gemensamt för de tre svenska exemplen på indikatorsystem är att politikområdena är tvärssektoriella, det vill säga de berör olika samhällsområden, och att kulturområdet är representerat med indikatorer inom vart och ett av dem.

Indikatorer för ungdomspolitik

Genom propositionen *Makt att bestämma – rätt till välfärd* beslutade riksdagen 2004 om inriktningen för den nationella ungdomspolitik. ³³ Samtidigt initierades det nuvarande uppföljningssystemet, som består av indikatorer som belyser ungdomars levnadsvillkor, tematiska analyser som ger en fördjupad bild av utvecklingen av ungdomars levnadsvillkor inom något av fem huvudområden samt attityd- och värderingsstudier.

Under 2005 fick Ungdomsstyrelsen i uppdrag att tillsammans med berörda myndigheter identifiera indikatorer för att kunna följa ungas levnadsvillkor. ³⁴ Sedan dess har ett utvecklingsarbete skett och indikatorerna förändrats

³² Se vidare <http://www.miljomal.se/Miljomalen/Uppfoljning/nas-miljokvalitetsmalen/>

³³ Prop. 2004/05:2.

³⁴ Ungdomsstyrelsen 2005.

efter behov. Systemet omfattar totalt 85 indikatorer som är uppdelade i fem huvudområden:

- utbildning och lärande
- hälsa och utsatthet
- inflytande och representation
- arbete och försörjning, samt
- kultur och fritid.

Huvudområdet "Kultur och fritid" är minst och omfattar fem indikatorer. Av dessa är två indikatorer specifikt inriktade på kultur:

- besöks- och läsvanor, samt
- eget kulturutövande.

Det som av Ungdomsstyrelsen benämns indikatorer, är snarare indikatorområden enligt de definitioner som används i denna rapport.

Uppgifterna som ingår i respektive indikatorområde är direkt hämtade från ULF³⁵. Den första indikatorn omfattar besök vid teater, konsert, konstmuseum/utställning, annat museum, bibliotek, bio samt bokläsning. Den andra omfattar spela musikinstrument, sjunga i kör eller annan sånggrupp; måla, rita, teckna eller arbeta med lera; skriva dagbok, dikter, brev, artiklar o.d.; delta i studiecirklar eller kurser.

Det finns flera mått per område som beskrivs och tolkas i en lägre text, det vill säga måtten vägs inte samman till ett enda kvantitativt mått. Ungdomsstyrelsen sammanfattar indikatorerna grafiskt i inledningen till varje huvudområde. Där anges vilka bakgrundsvariabler indikatorn omfattar, om indikatorn visar på någon skillnad mellan könen och med hjälp av glad, ledsen eller neutral gubbe vilken tendens indikatorn visar för utveckling över tid.³⁶

Utvärdering av uppföljningssystemet för ungdomspolitiken

Statskontoret har utvärderat systemet för uppföljning av den nationella ungdomspolitiken. De konkreta förbättringsförslag som utvärderingen mynnade ut i var att systemet borde utvecklas genom att använda ett mindre antal men istället mer relevanta indikatorer, skapa ett bättre sammanhang mellan indikatorrapporteringen och den årliga fördjupade analysen samt effektivisera datainsamlingen.³⁷

³⁵ *Undersökningarna av levnadsförhållanden som genomförs av SCB.*

³⁶ *Ungdomsstyrelsen 2011.*

³⁷ *Statskontoret 2010.*

Indikatorer för barnpolitiken

Socialdepartementet publicerade 2007 en departementsskrivelse med en slutrapport från den arbetsgrupp som fått i uppdrag att utveckla indikatorer för barnpolitiken. Idag kallas området *barnrättspolitik*.³⁸

Inriktningen på den svenska barnpolitiken har gjorts med utgångspunkt i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). För att skapa uppföljningsindikatorer har målen för barnpolitiken brutits ned i sex horisontella målområden, som var och en bidrar till den övergripande måluppfyllelsen. Målområdena är i sin tur kopplade tillbaka till specifikt angivna artiklar i barnkonventionen. Målområdena är:

- en god levnadsstandard,
- bästa möjliga hälsa,
- en god utbildning,
- en trygg uppväxt,
- delaktighet i samhället, samt
- samhällets stöd och skydd.

Varje målområde är sedan uppdelat i delområden. Målområdet ”Delaktighet i samhället” är uppdelat i fyra delområden varav ett är ”Delaktighet i kulturverksamhet”. För detta delområde finns tre indikatorer föreslagna:

- andel barn som läser böcker varje dag,
- andel barn som går i musik- eller kulturskola, samt
- andel barn som på fritiden besöker kulturaktiviteter, som exempelvis teater, bio, museum, konstutställning, bibliotek eller konsert.

Man har valt traditionella kulturaktiviteter. Kulturvanor utgörs av läsning och besök på ospecificerade kulturaktiviteter och eget utövande utgörs av medverkan i musik- eller kulturskola. Indikatorerna är valda utifrån en bruttolista på cirka 300 indikatorer och mått, som inhämtats genom en kartläggning där information hämtats från berörda departement, myndigheter, organisationer och referensgrupper. Varje indikator är formellt beskriven med bland annat datakällor och tekniska kriterier, som bakgrundsvariabler, representativitet, periodicitet, jämförbarhet och användbarhet. Noteras kan att dessa indikatorer är nyckeltal enligt de definitioner som används i denna rapport.

Uppföljningssystemet har inte tagits i bruk fullt ut i augusti 2012.

³⁸ *DS 2007:9*

Indikatorer för integrationspolitiken

Regeringen beslutade 2003 att tillsätta en interdepartemental arbetsgrupp med uppgift att se över genomförandet och uppföljningen av integrationspolitiken inom ett antal politikområden. Avsikten var bland annat att diskutera möjligheterna att sätta upp kvantitativa och andra uppföljningsbara mål för integrationen inom olika områden samt att föreslå indikatorer. Indikatorerna skulle göra det möjligt att följa utvecklingen och mäta resultaten i relation till de föreslagna målen. I arbetsgruppens slutrapport presenteras 24 mål och 62 indikatorer. Förslaget kompletterades och hanterades i budgetpropositionen för 2006, och mål och indikatorer skrevs in i 16 myndigheters regleringsbrev. Integrationsverket fick ansvar för en samlad övergripande analys av integrationspolitikens utveckling och resultat.³⁹

Målen och indikatorerna gällande kulturen i Integrationsverkets förslag var:

Mål:

- Den etniska och kulturella mångfalden inom kulturutbudet skall öka.
- Andelen utövare med utländsk bakgrund skall öka inom det allmänna kulturlivet.
- Kulturutbudet skall nå fler med utländsk bakgrund.

Indikatorer:

- Andelen utomeuropeiska samarbeten och utbyten som finansierats av de statliga myndigheterna, bolagen och stiftelserna inom kulturområdet.
- Andelen produktioner med utomeuropeisk särprägel och ursprung som finansierats av de statliga myndigheterna, bolagen och stiftelserna inom kulturområdet.
- Andelen kvinnor och män med utländsk bakgrund jämfört med andelen kvinnor och män med svensk bakgrund som är anställda i olika befattningar, inkluderande andelen anlitade för uppdrag, på de statliga kulturmyndigheterna, de statliga bolagen och stiftelseinstitutionerna inom kulturområdet.
- Andelen kvinnliga och manliga besökare med utländsk bakgrund jämfört med andelen kvinnliga och manliga besökare med svensk bakgrund på produktioner som finansierats av de statliga kulturmyndigheterna, de statliga bolagen och stiftelseinstitutionerna inom kulturområdet.

³⁹ Prop. 2005/06:1.

Här har man inte utgått från befintliga och tillgängliga data, utan skapat indikatorer utifrån de kunskaps- och utvecklingsbehov som identifierats.

Arbete med dessa indikatorer har idag avstannat. Integrationsverkets sista rapport, innan myndigheten lades ner 2007, var *Integrationspolitikens resultat. På väg mot ett samlat system för uppföljning och analys vid 16 statliga myndigheter*.

Exempel på kulturindex och kulturpolitiska indikatorer från andra länder

Ett antal intressanta och lärorika exempel på index och indikatorsystem som används i andra länder för att belysa utvecklingen inom det kulturpolitiska området har identifierats. Dessa jämförs mycket kort med avseende på syftet med indikatorsystemet, vad som kartläggs med indikatorer i relation till Figur 2 över kulturpolitikens motiv som presenterades i kapitel 3, vem som ansvarar för att genomföra mätningarna samt hur tolkningar och presentationer av resultat görs.

Kulturpolitiska indikatorer i Nya Zeeland

Indikatorsystemet syftar till att övervaka hur kulturaktiviteter bidrar till samhället och ekonomin i Nya Zeeland. Informationen beskrivs som värdefull för kultursektorn och andra som har ett intresse i kulturaktiviteter inom landet. Den första rapporten på området presenterades 2006 av departementet för kultur och kulturarv. Nästa rapport presenterades 2009 som en del i det statistikprogram som drivs av departementet för kultur och kulturarv i Nya Zeeland.⁴⁰ Den senare rapporten har beskrivits som ett viktigt steg i arbetet för att göra mer information om kulturaktiviteter kända för allmänheten.

Indikatorsystemet består av sammanlagt 24 indikatorer på effekter. För 19 av de 24 indikatorerna finns i den senaste rapporten tillgängliga data för att faktiskt utföra nödvändiga beräkningar, gentemot 14 i rapporten från 2006. Indikatorerna är arrangerade i fem temaområden som översiktligt reflekterar områdena *engagemang och delaktighet* (åtta indikatorer), *kulturell identitet* (fem indikatorer), *mångfald* (tre indikatorer), *social sammanhållning* (för tillfället finns inga indikatorer för detta tema) och *ekonomisk utveckling* (tre indikatorer). Systemets uppbyggnad och alla indikatorer finns i Bilaga II. Noteras kan att de mått som benämns indikatorer är nyckeltal enligt de definitioner som används i denna rapport.

Blandningen av indikatorer i det nzeeländska systemet är intressant mot bakgrund av de teoretiska motiven för kulturpolitik som presenterades i Figur 2. I indikatorerna kan skönjas en strävan att täcka både de dimensioner som

⁴⁰ Departementet för kultur och kulturarv Nya Zeeland 2009.

benämns *ekonomiskt genomslag* och *underhållning* samt dimensionerna *upplysning* och *möjliggörande*, för vilka det sannolikt är svårare att beskriva effekter med hjälp av indikatorer. Systemet har en indikator för kulturvanor och en ambition att utveckla indikatorer för att belysa effekter i termer av social sammanhållning.

Den rapport som presenterar resultaten är tekniskt sett en väl genomförd statistisk produkt, dock ges inga mer kvalitativa tolkningar eller förklaringar av resultaten.

Indikatorer för kulturpolitiken i Finland

I Finland presenterades år 2011 en rapport som analyserar behovet att skapa indikatorer för kulturpolitikens samhälleliga genomslagskraft samt möjligheten att skapa sådana indikatorer för att stärka den kulturpolitiska kunskapsbasen.⁴¹ Rapporten togs fram i ett samarbete mellan ministerium, statistikcentralen och Stiftelsen för kulturpolitisk forskning i Finland.

Det finska förslaget tar delvis utgångspunkt i kulturpolitikens uppdrag, som handlar om att främja regeringens konst- och konstnärspolitiska principbeslut från år 2003, men också undervisnings- och kulturministeriets kulturpolitiska strategi från 2009. Det övergripande målet är att främja kreativitet, mångfald och delaktighet, som i förlängningen antas främja ett kreativt välfärdssamhälle.

Fyra teman för vidare utveckling av indikatorer har identifierats. Dessa är *samhällets kulturella grund* (fyra indikatorområden baserade på 16 nyckeltal), *den kreativa arbetskraften* (två indikatorområden med sammanlagt elva ingående nyckeltal), *kulturen och medborgarna* (fyra indikatorområden med sammanlagt 12 nyckeltal), samt *kulturen och ekonomin* (fem indikatorområden med sammanlagt sju nyckeltal). Hela förslaget sammanfattas i Bilaga II.

I rapporten poängteras att ovan nämnda områden samt förslag till indikatorer och nyckeltal i hög grad baseras på att data finns relativt lättillgängliga. Till följd av databrister saknas indikatorer för viktiga temaområden som kulturell identitet, kulturell mångfald, interkulturell dialog, hållbar utveckling, delaktighet, kulturella rättigheter, kulturens hälsoeffekter och utvecklingen av det kulturella informationssamhället. Rapporten konstaterar att dessa temaområden är kulturpolitiskt centrala teman och därför relevanta.

I slutsatserna betonas att rapporten är ett första steg i att utveckla en grund för arbetet med indikatorer för kulturpolitik samt att mycket återstår att göra. Mot den bakgrunden konstateras också att det saknas resurser för det omfattande utvecklingsarbete som behövs, vilket innebär att det kommer att ta tid att i realiteten genomföra de förslag som läggs.

Enligt uppgift har förslagen ännu inte realiserats i augusti 2012.

⁴¹ Undervisnings- och kulturministeriet Finland 2011.

National Arts Index i USA

National Arts Index anger sedan 2003 årligen ett värde för kulturlivets välbefinnande i USA. Indexet beskrivs som ett lättbegripligt underlag för att stimulera den offentliga debatten om kulturens värde samtidigt som det ska ge underlag till politiker och andra beslutsfattare.⁴²

Indexet tas fram av den ideella organisationen *Americans for the arts*. Till skillnad från de svenska exemplen baseras indexet på ett helt batteri av indikatorer för att uppskatta utvecklingen på hela kulturområdet. Däremot är det alltså inte specifikt upprättat av statsmakterna för att *följa upp kulturpolitiken*.

Indexet är numera uppbyggt av 81 indikatorer, ursprungligen färre. För samtliga indikatorer tilldelas tillståndet år 2003 värdet 1.00, därefter mäts utvecklingen som procentuell förändring i tillståndet. Systemet är uppdelat i fyra huvudområden, som förenklat kan sägas vara *samhällets kulturutgifter* (financial flows), *arbetsmarknad och bransch* (capacity), *kulturvanor* (arts participation), *konkurrenskraft* (competitiveness). Tonvikten i data och nyckeltal som används för att konstruera indexet ligger på ekonomiska variabler, såsom försäljningssiffror, kulturutgifter, antal sysselsatta och lönenivåer. Värt att notera är dock att det även finns en hel del uppgifter om kulturvanor såsom personligt kreativt skapande, besöks-siffror och en rad nyckeltal för andel av befolkningen som besökt exempelvis Broadway-föreställningar, populärmusikkonserter alternativt teater, dans, opera eller symfoniorkesterkonserter osv. Samtliga data och nyckeltal som ingår presenteras i Bilaga II.

Alla indikatorerna ska svara mot åtta krav, som bland annat innebär att data som samlas in ska vara nationella, de ska samlas in av en välrenommerad organisation, de ska finnas i dataserier om minst fem år och ska beräknas vara tillgängliga för indexet även framledes. Huvudserien för indexet är 2003–2008. Men för vissa indikatorer finns data ända från 1999 och för somliga finns uppdaterade uppgifter från 2009, vilket gör att hela indexet spänner över en tioårsperiod 1999–2009.

Värt att notera i sammanhanget är dessutom att indikatorer och index presenteras i en rapport där även tolkningar görs och slutsatser formuleras.

UK Arts Index

I Storbritannien finns sedan 2011 ett nationellt index för kulturlivet: *UK Arts Index. The national campaign for the arts* (NCA) beskriver indexet som en årlig hälsokontroll av kulturlivet. Precis som i USA är det en ideell

⁴² *Americans for the arts* 2010.

organisation som står bakom indexet och med liknande bevekelsegrunder. Den första rapporten omfattar åren 2007/08–2009/10.⁴³

Det brittiska indexet baseras på 20 indikatorer som skapats av data från olika offentliga källor. Poängen med indikatorerna är att de ska kunna brytas ner på Storbritanniens olika länder och regioner.

De 20 indikatorerna är sorterade i sju grupper: *offentlig finansiering* (tre indikatorer), *övrig finansiering* (fyra indikatorer), *icke-finansiell finansiering* (två indikatorer), *finansiella tillgångar* (en indikator), *besök och deltagande* (fyra indikatorer), *subjektiv upplevelse* (två indikatorer) samt *finansiell output* (fyra indikatorer). Tyngdpunkten i mätningarna ligger på ekonomiskt orienterade data. Fyra av indikatorerna har med kulturvanor att göra (besök och deltagande) och ytterligare två belyser allmänhetens värdering av kulturutbud och kulturupplevelser. Noteras kan att de mått som benämns indikatorer är nyckeltal enligt de definitioner som används i denna rapport. En utförligare beskrivning av indikatorerna finns i Bilaga II.

Även för detta index presenteras resultatet som en rapport där utvecklingen beskrivs, dock identifieras inte möjliga förklaringsfaktorer till de observationer som görs. Då det undersökta tidspannet bara är tre år är det svårt att göra trendanalyser utifrån indexet, men NCA levererar ändå fem sammanfattande slutsatser, bland annat att stödet till kulturen från privata sektorn sjunkit under perioden, att antalet anställda inom kulturområdet minskade och att det finns stora regionala skillnader. Notera att slutsatserna baseras på utvecklingen för enskilda indikatorer och inte på indexet i sig. För att ge en förklaring till hur indexet förändrats måste alltså bakomliggande indikatorer studeras enskilt.

Norsk Kulturindex

Även Norge har skapat ett nationellt kulturindex, som ger en årlig översikt över kulturutbud och kulturaktiviteter i norska kommuner.⁴⁴

Indexet har utvecklats av Telemarksforskning i Bö. Indexet är sammansatt av tio konst- eller kulturkategorier (t.ex. museum, musik, bio, bibliotek, men även kulturarbetare, offentliga stödordningar och frivillighet), för vilka ekonomiska faktorer och exempelvis besökstal används. Varje kategori utgör 10 procent av indexets totala värde, under vilket det finns en eller flera indikatorer som har viktningsvärde mellan 1,66 och 10 procent för den rangordning som skapats för varje kategori. Data, som till exempel antalet museibesök, har i de flesta fall omvandlats till nyckeltal genom att dividera med kommunens invånarantal. Därefter har resultaten för de olika kategorierna räknats samman och landets bästa kulturkommun har utsetts.

⁴³ *National campaign for the arts 2011.*

⁴⁴ *Kleppe 2011.*

Resultatet presenteras som ett benchmarking-system över hur kommunerna placerar sig i förhållande till varandra. Beräkningarna baseras på registerdata från offentliga instanser, intresseorganisationer och föreningar. Målsättningen är att beskriva det faktiska utbudet och användningen av kulturutbudet i respektive kommun, i syfte att kunna göra jämförelser på regional och lokal nivå, det vill säga inte belysa effekterna av nationell kulturpolitik specifikt.

Det har framförts invändningar mot den här typen av benchmarking. Den främsta invändningen handlar om att när det som mäts även har kvalitativa aspekter måste dessa tas med i en samlad bedömning. Då krävs en process för att komplettera kvantitativa indikatorer med en relevant och kvalificerad tolkning.

Slutsatser om indikatorer inom andra politik-områden och från andra länder

- Det mesta av det som benämns indikatorer är nyckeltal, annat är data. Teoretiskt sett ska en indikator användas för att bedöma måluppfyllelse, det vill säga den ska relatera till ett mål. Så sker mycket sällan i praktiken, snarare följs nyckeltal som beskriver utveckling i relativa termer.
- Det finns många exempel på mått som skulle kunna användas som nyckeltal och indikatorer från andra politikområden i Sverige och andra länder.
- För att skapa ett överblickbart och kostnadseffektivt system är det centralt att hitta ett *begränsat antal och relevanta* indikatorer. I detta avseende är indikatorsystemets struktur i Nya Zeeland en intressant förebild.
- Majoriteten av de studerade indikatorerna handlar om ekonomiska variabler och besöksstal. Även i detta avseende kan ambitionen i det nyzeeländska systemet att bredare belysa effekterna av kulturpolitiken fungera som en förebild.
- Resultatet presenteras ofta som en statistisk produkt med förhållandevis begränsad analys av bakomliggande faktorer och förklaring av utvecklingen. För att skapa ett indikatorsystem som mer komplett belyser en faktisk utveckling krävs tolkningar och att resultatet sätts i ett sammanhang.

5. Relevanta indikatorer på den svenska nationella kulturpolitikens effekter

Den svenska kulturpolitiken vilar på den grund som anges i de nationella kulturpolitiska målen. Därför är det rimligt att ha dessa mål som utgångspunkt för att analysera vilka områden eller aspekter som är relevanta att belysa för att utvärdera effekterna av den nationella kulturpolitiken.

Det första steget för att identifiera inom vilka områden och för vilka aspekter⁴⁵ som indikatorer behöver utvecklas är därför att tolka och konkretisera målen för kulturpolitiken. Vad är det målen syftar till att uppnå? Vilka motiv kan utläsas i förarbeten till de kulturpolitiska mål som fastslogs 2009?

Kulturpolitikens avgränsning

I propositionen 2009/10:3 *Tid för kultur* konstateras att det inte är politikens uppgift att definiera kulturbegreppet. Av praktiska skäl är det dock nödvändigt att avgränsa det kulturpolitiska ansvaret. Det slås fast att kulturpolitikens huvudsyfte – liksom tidigare – är att stödja insatser som görs inom ordets, scenens, bildens och tonens områden samt för kulturarvet. Mediepolitiken har starka kopplingar till kulturpolitiken men har också egna mål och syften. Detsamma gäller stödet till folkbildningen och föreningslivet.⁴⁶

De kulturpolitiska målen

De första kulturpolitiska målen slogs fast 1974. Därefter har de reviderats 1996 och 2009. Förändringarna är – måhända förvånansvärt – små. För att motiven bakom de aktuella kulturpolitiska målen ska bli tydliga har en genomgång av hur målen förändrats över tid varit nödvändig. En tabell som åskådliggör förändringarna över tid finns i Bilaga III.

I propositionen 2009/10:3 betonas att målen ska vara nationella och vid sidan av att styra den statliga kulturpolitiken ska de *kunna inspirera och vägleda politiken i kommuner och landsting*. Man menar därför att målen får betydelse för den nya modellen för fördelning av statliga bidrag till regional kulturverksamhet, det vill säga kultursamverkansmodellen. Några konkreta åtgärder kopplas inte direkt till målen.

⁴⁵ <http://www.ne.se/aspekt/119360>

⁴⁶ Prop. 2009/10:3.

De viktigaste förändringarna – eller icke-förändringarna – som kan skönjas i 2009 års mål jämfört med tidigare mål, är:

- Kvalitetsbegreppet blev kvar i målformuleringen, efter remissinstansernas kritik mot att det togs bort i det förslag som presenterades i Kulturutredningen 2009.
- Kulturarvsmålet har utvecklats ytterligare. Det handlar inte längre om enbart kulturminnesvård utan om att kulturarvet ska bli en del i samtiden och att uppmuntra så många som möjligt att aktivt förhålla sig till och vara med och använda kulturarvet – både det materiella och det immateriella.
- Nytt är att kulturpolitiken särskilt ska uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur. Det fanns en stor uppslutning kring vikten av att införa ett sådant ”barn-och unga-mål”.
- Formuleringen om att kulturpolitiken ska motverka kommersialismens negativa verkningar inom kulturområdet har tagits bort. Istället betonas att det inte finns någon given motsättning mellan kommersiell bärkraft och konstnärlig kvalitet och frihet.

2009 års kulturpolitiska mål som grund för en analys av hur relevanta indikatorer kan utvecklas

I kommentarerna i propositionen görs ingen uppdelning mellan den inledande formuleringen och strecksatserna. Alla ses som mål. I denna rapport prövar vi att se de inledande formuleringarna som övergripande mål och formuleringarna i strecksatserna som ”främjandemål”. Där så är möjligt kopplas främjandemålen ihop med de övergripande målen.

Syftet med denna genomgång är att precisera aspekter av målen som är kulturpolitiskt relevanta att följa med indikatorer. Nedan följer en redovisning av de kulturpolitiska målen och hur de förklaras i proposition 2009/10:3. Varje målavsnitt avslutas med en ”tolkning” av vad som är respektive måls kärna. Denna tolkning visar hur förklaringarna av målen i proposition 2009/10:3 förstås i föreliggande rapport.⁴⁷

⁴⁷ Prop. 2009/10:3. Denna redovisning har gjorts med inspiration från ett dokument från Statens kulturråd: ”Dekulturpolitiskamålen”, http://www.kulturradet.se/Documents/Om%20Kultur%c3%a5det/Kulturpolitiska%20m%c3%a5l/kulturpolitiska_mal.pdf Till grund för vår redovisning här ligger också det avsnitt om kulturpolitikens framtidsfrågor, som finns i Prop. 2009/10:3, s. 16-26.

Övergripande mål

Yttrandefrihets- och självständighetsmålet

”Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund”.

Yttrandefriheten är av central betydelse i vårt samhälle. Det är en viktig och självklar uppgift för kulturpolitiken att bidra till att skydda denna frihet. Att slå vakt om kulturens möjlighet att vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft i samhället är den grundläggande uppgiften för kulturpolitiken. De statliga insatserna på kulturområdet syftar till stor del till att främja mångfald genom att stödja konstnärligt och kulturellt angelägen verksamhet som helt eller delvis inte skulle kunna komma till uttryck på marknadsmässiga villkor. Däremot anser regeringen att det inte finns någon given motsättning mellan kommersiell bärkraft och konstnärlig kvalitet och frihet.

Tolkning av skälen för regeringens förslag i proposition 2009/10:3

Rätten och möjligheten att ge uttryck för kontroversiella åsikter är en grundförutsättning för konst- och kulturskapande. De statliga insatserna ska stödja konstnärligt och kulturellt angelägen verksamhet som inte skulle kunna komma till uttryck på marknadsmässiga villkor.

Tänkbara relevanta aspekter av målet som kan motivera utveckling av indikatorer:

- *Yttrandefrihet inom kulturpolitikens område* är en nödvändig förutsättning för kulturens självständighet. Det skulle därför kunna handla om input- eller processindikatorer.
- *Kulturskaparnas villkor* ur en mer ekonomisk synvinkel är en annan avgörande faktor för kulturens självständighet. Var i effektkedjan detta ska sorteras är inte entydigt. Det kan handla om att skapa förutsättningar genom exempelvis statliga kulturutgifter som en insatsfaktor, men också om effekter på utbud (output), förändringar på individ/bransch eller samhällsnivå (outcome eller impact).
- *Kulturell mångfald* inryms som en aspekt av målet som behöver åskådliggöras i termer av effekter på utbud (output), förändringar på individ/bransch eller samhällsnivå (outcome eller impact).

Jämlikhetsmålet

”Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet.”

Kulturpolitiken bör ge förutsättningar för allas deltagande i kulturlivet vare sig man söker vägar till bildning, kulturupplevelser eller till eget skapande. Det ska vara möjligt att ta del av ett kulturutbud som präglas av mångfald och hög

kvalitet oavsett i vilken del av landet man bor. Det ska också vara möjligt att verka och förkovra sig som kulturskapare i hela landet.

Tolkning av skälen för regeringens förslag i proposition 2009/10:3

Kulturpolitiken ska ge förutsättningar för allas deltagande i kulturlivet oavsett i vilken del av landet man bor.⁴⁸

Tänkbara relevanta aspekter av målet som kan motivera utveckling av indikatorer:

- *Geografisk tillgång* handlar om allas möjligheter oavsett var man bor och är en central del i jämlikhetsmålet.

Var i effektkedjan detta tänkbara indikatorområde ska sorteras in kan diskuteras. Det kan handla om att skapa förutsättningar genom exempelvis statliga kulturutgifter som en insatsfaktor, men i förlängningen finns sannolikt effekter på individ- eller branschnivå (outcome) och möjligen även samhällsnivå (impact).

Mångfaldsmålet

"Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling."

Ett dynamiskt samhälle förutsätter att kreativitet och nytänkande tas till vara och ges utrymme. Estetiska och konstnärliga hänsyn i bland annat samhällsplaneringen gör våra gemensamma miljöer mer levande. Kulturpolitiken ska bidra till att sprida och förankra en humanistisk människosyn i samhället. För kulturpolitikens vidkommande är målet inte att kulturuttryck enbart måste ta form inom vad som traditionellt kallats för kultursektorn. Samhället ska präglas av en rikedom av kulturuttryck, oavsett på vilket område dessa uppträder. En ökad samverkan mellan olika områden är önskvärd.

Tolkning av skälen för regeringens förslag i proposition 2009/10:3

Kulturpolitiken ska bidra till att kulturen integreras och tas tillvara inom andra samhällsområden, genom att ett tvärsektorielt perspektiv tillämpas.⁴⁹

⁴⁸ Det är värt att notera att motiven för Jämlikhetsmålet i proposition 2009/10:3 fokuserar på geografisk tillgång och inte inbegriper att kulturpolitiken ska ge förutsättningar för allas deltagande i kulturlivet oavsett kön, ålder, eventuell funktionsnedsättning, social bakgrund eller etnisk och kulturell bakgrund. Dessa kategorier kommer istället in under det som här benämns Bildningsmålet (se s. 37).

⁴⁹ Mångfaldsbegreppet som används i propositionens förklaring av Mångfaldsmålet handlar alltså om en mångfald av kulturella yttringar och former. En annan vanlig förståelse av mångfaldsbegreppet handlar om människors kulturella och etniska tillhörighet, men denna aspekt berörs alltså inte i detta mål som det formuleras och motiveras i proposition 2009/10:3.

Tänkbara relevanta aspekter av målet som kan motivera utveckling av indikatorer:

De effekter på andra samhällsmål- och inom andra politikområden som kan belysas gäller exempelvis:

- *Integrering av konst- och kultur i samhällsplanering* för att spegla de gemensamma miljöernas utveckling.
- *Social sammanhållning* kan beskrivas som en önskvärd effekt av kulturens roll i samhället.
- *Ökad välfärd* kan i förlängningen vara en effekt av att kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet präglar samhällets utveckling. Detta är givetvis även avhängigt en rad andra faktorer.

Dessa aspekter är huvudsakligen övergripande effekter på bransch- (output) och samhällsnivå (impact).

Främjandemål

Bildningsmålet - kopplas ihop med Jämlikhetsmålet

”Kulturpolitiken ska främja allas möjligheter till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor.”

Amatörkultur och professionell kultur bedrivs med olika förutsättningar och utgångspunkter, men de olika kulturella uttrycken bidrar till att skapa sammanhang och till att ge människor nya perspektiv på företeelser och skeenden i våra liv och vår omvärld. Kulturpolitiken har därför en viktig roll för samhällets bildningssträvanden. Ett funktionshindersperspektiv ska beaktas i alla regeringsinitiativ på kulturområdet. Att upprätthålla och utveckla jämställdheten inom kulturområdet är en nödvändig kulturpolitisk uppgift. Det allmänna ska också främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige.

Tolkning av skälen för regeringens förslag i proposition 2009/10:3

Kulturpolitiken ska anamma ett funktionshindersperspektiv, arbeta för jämställdhet inom kulturområdet, samt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige.⁵⁰

⁵⁰ Minoritetspolitiken har beröringspunkter med integrationspolitiken, men det finns skillnader i de problem som de båda politikområdena behandlar. Det är värt att notera att främjandet av ett minoritetspolitiskt perspektiv lyfts fram i Bildningsmålet. Men ett integrationspolitiskt perspektiv, som främst berör människor som kommit till Sverige som flyktingar eller av andra anledningar, finns inte med i proposition 2009/10:3. Integrationspolitiska perspektiv skulle kunna skönjas i Kulturarvsmålet och Internationaliseringsmålet, så som de motiveras i proposition 2009/10:3.

Tänkbara relevanta aspekter av målet som kan motivera utveckling av indikatorer:

- *Tillgänglighet* genom ett funktionshindersperspektiv kan tolkas ut ur motiven till bildningsmålet.
- *Jämställdhet* finns med som en bärande del i förarbetena till målet.
- *Nationella minoriteter* har betonats i politiska dokument.
- *Geografisk tillgång* har ovan diskuterats under jämlikhetsmålet.

Dessa tänkbara indikatorområden kan sorteras in i effektkedjan som input-indikatorer som förväntas leda till effekter på utbud (output), som i förlängningen sannolikt leder till effekter på individ- eller branschnivå (outcome) och kanske även på samhällsnivå (impact).

Kvalitetsmålet – kopplas ihop med Mångfaldsmålet

”Kulturpolitiken ska främja kvalitet och konstnärlig förnyelse.”

Det är kulturpolitikens uppgift att bidra till att det finns ekonomiska och andra förutsättningar för den skapande verksamhet som inte annars skulle komma till uttryck – inte minst när det gäller förnyelse och utveckling av kulturen. En del i detta är att verka för goda villkor för de professionella kulturskaparnas konstnärliga arbete. Vad som anses vara god kvalitet varierar mellan tider och platser. Kulturskaparna har en nyckelroll i den ständigt pågående diskussionen om vad som är kvalitet på kulturområdet. Att kvalitet är centralt för kulturpolitiken innebär inte att dess innebörd ska bli föremål för politiska bedömningar.

Tolkning av skälen för regeringens förslag i proposition 2009/10:3

Kulturpolitiken ska verka för goda villkor för de professionella kulturskaparnas konstnärliga arbete, vilket i förlängningen väntas leda till kvalitet och konstnärlig förnyelse.

Tänkbara relevanta aspekter av målet som kan motivera utveckling av indikatorer:

- *Kulturskaparnas villkor* har ovan diskuterats under Yttrandefrihets- och självständighetsmålet.
- *Kvalitet* är en central aspekt av målet. Samtidigt noteras i förarbetena att dess innebörd inte ska bli föremål för politiska bedömningar, vilket leder till slutsatsen att det som behövs är indirekta indikatorer på i vilken mån förutsättningarna finns för att skapa konst och kultur av god kvalitet.
- *Konstnärlig förnyelse* är en annan central aspekt av målet.

- *Kulturell mångfald* går igenom i flera delar av de kulturpolitiska målen och har ovan diskuterats under Yttrandefrihets- och självständighetsmålet.

Återigen kan konstateras att dessa aspekter på olika sätt kan följas i olika led i effektkedjan.

Kulturarvsmålet

”Kulturpolitiken ska främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas.”

Bevarande och utveckling av kulturarvet tillhör kulturpolitikens kärnuppgifter. Det gäller både det arv som överlämnats från tidigare generationer och det som skapas idag, både det materiella och det immateriella kulturarvet. Kulturarvets möjlighet tas bäst tillvara när en mångfald av aktörer bidrar med sina perspektiv. Medborgarnas engagemang och delaktighet är en förutsättning för att kulturarvet ska leva kvar och utvecklas. Det är därför angeläget att verka för att människor i ökad utsträckning har möjlighet att ta del av, använda och vidareutveckla kulturarvet.

Tolkning av skälen för regeringens förslag i proposition 2009/10:3

Kulturpolitiken ska verka för att människor i ökad utsträckning har möjlighet att ta del av, använda och vidareutveckla kulturarvet. Att värna kulturarvet innebär att skapa förutsättningar för bevarande av detsamma, men också att verka för att medborgarnas engagemang för det ökar.⁵¹

Tänkbara relevanta aspekter av målet som kan motivera utveckling av indikatorer:

- *Samordning och effektivisering* av myndigheters arbete i förhållande till det allmänna är en grundläggande förutsättning för att nå avsikten med målet. De skulle innebära indikatorer för input och process.
- *Tillgängliggörande och vidareutveckling av kulturarvet* kan åskådliggöras i indikatorer på effekterna av myndigheternas arbete på individ, bransch och samhällsnivå.

⁵¹ Om ett integrationspolitiskt perspektiv saknas i hur man i proposition 2009/10:3 förklarar Bildningsmålet, så kan det alltså skönjas i förklaringen av Kulturarvsmålet. Formuleringarna om att kulturarvet inte bara handlar om att bevara ett arv från det förflutna utan skapas idag och bäst tas till vara om en mångfald av aktörer bidrar med sina perspektiv, kan ses som uttryck för att kulturarvspolitiken ska bidra till ett sambälle där människor med olika ursprung har sin givna plats.

Internationaliseringsmålet

"Kulturpolitiken ska främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan."

Samhällets internationalisering, till följd av bland annat den informations-tekniska utvecklingen och ökad migration, ger kulturlivet utvecklings-möjligheter. Lika viktigt som att svensk kultur når utanför landets gränser, är att öppna för impulser från andra länder. Det är angeläget att det finns internationella mötesplatser i Sverige som är attraktiva för såväl publik som kulturskapare. Internationaliseringen ska fortsatt stimuleras i den statliga bidragsgivningen och framhållas som en central uppgift för kulturinstitutionerna. Kulturen är en viktig brobyggare inom olika politik-områden. Samverkan över politikområdesgränserna bör utvecklas vidare.

Tolkning av skälen för regeringens förslag i proposition 2009/10:3

Kulturpolitiken ska stimulera internationalisering i den statliga bidrags-givningen och internationalisering ska framhållas som en central uppgift för kulturinstitutionerna.⁵²

Tänkbara relevanta aspekter av målet som kan motivera utveckling av indikatorer:

- *Internationalisering av statliga bidrag*, det vill säga den politik som bedrivs för att nå målet kan tydliggöras i exempelvis outputindikatorer.
- *Kulturinstitutionernas internationella och interkulturella verksamheter* utgör en central del av målet, eftersom de statligt finansierade institution-ernas verksamheter bedrivs med ledning av de kulturpolitiska målen.

För båda dessa områden kan utvecklingen beskrivas och följas med indikatorer på branschnivå (outcome).

Barn- och unga-målet

"Kulturpolitiken ska särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur."

Samhället och vuxenvärlden har ett särskilt ansvar för att barn och unga får goda och likvärdiga möjligheter att delta i kulturlivet. Kulturpolitiken bör ge förutsättningar för att barn och unga i hela landet har tillgång till ett kulturutbud och kulturella aktiviteter som präglas av mångfald och hög kvalitet. Barn och unga ska också ges möjlighet till inflytande och göras delaktiga såväl i planeringen som i genomförandet av de verksamheter som rör dem. Samhället ska främja en kreativ och trygg användning av alla slags medier och stärka barns och ungas mediekompetens.

⁵² Internationaliseringsmålet tycks implicera – om än outtalat – en ambition att främja etnisk och kulturell mångfald i kulturlivet. Det gäller såväl i utbud, som i möjligheter att delta i, och utöva kultur. Precis som i kulturarvsmålet kan här skönjas ett integrationspolitiskt perspektiv.

Tolkning av skälen för regeringens förslag i proposition 2009/10:3

Kulturpolitiken ska verka för att barn och unga i hela landet har tillgång till kultur och möjlighet till eget kulturutövande, för att barn och unga ska göras delaktiga i dessa verksamheter samt för att stärka barns och ungas mediekompetens. Kulturpolitiken ska anamma ett funktionshindersperspektiv och arbeta för jämställdhet inom kulturområdet.

Tänkbara relevanta aspekter av målet som kan motivera utveckling av indikatorer:

- *Delaktighet* lyfts fram som en central aspekt i målet. De skulle innebära indikatorer för såväl input och process som effekter på olika nivåer.
- *Geografisk tillgång* har ovan diskuterats under bildningsmålet.
- *Tillgänglighet* har ovan diskuterats under bildningsmålet.
- *Jämställdhet* har ovan diskuterats under bildningsmålet.

Slutsatser om relevans

Detta avsnitt syftar till att precisera aspekter av målen för vilka *relevanta* indikatorer kan utvecklas. Det kan konstateras att det är relevant att utveckla indikatorer för åtminstone fjorton aspekter av de kulturpolitiska målen.

Det är svårt att entydigt sortera in relevanta aspekter för indikatorer i en effektkedja. Det är inte alltid möjligt att sortera var och en av dessa aspekter till en särskild länk i effektkedjan, ibland behövs dessutom indikatorer för flera led i effektkedjan för en given aspekt.

Framför allt för långsiktiga effekter är direkta orsakssamband svåra att belägga. Det betyder att indikatorer som benämns *impact* (Effekt 3 i effektkedjan) kan, men inte nödvändigtvis måste, kunna kopplas ihop med insatser som motiveras utifrån de olika kulturpolitiska målen.

6. Indikatorer som kännetecknas av hög validitet

I detta avsnitt sätts *validiteten* i fokus genom att problematisera möjligheterna att hitta mått som faktiskt mäter det man avser mäta, för några av de aspekter av de kulturpolitiska målen som identifierades i kapitel 5. Frågeställningarna är: Vad skulle mätas i den bästa av världar? Och, vad är praktiskt genomförbart att mäta?

De exempel som används ska inte tolkas som förslag, utan som illustrationer av möjligheterna i kommande arbete med att utveckla indikatorer. Slutsatser dras endast om möjligheterna att mäta det fenomen eller de förhållanden man avser att mäta baserat på exempel från andra länder och en genomgång av tillgängliga svenska data. En genomgång av svenska data finns i Bilaga IV.

Kulturskaparnas villkor

Vad är problemet?

För att precisera mått på kulturskaparnas villkor som kännetecknas av hög validitet, måste problemet analyseras och beskrivas noggrant så att de faktorer som avgör kulturskaparnas villkor kan identifieras. Problemanalysen och konkreta förslag faller dock utanför avgränsningen med detta uppdrag. För att göra en kvalificerad problemanalys krävs medverkan av sakterperter.

Man måste också analysera om det finns konkreta politiska mål för vad som ska känneteckna kulturskaparnas villkor när målet är uppnått. Saknas konkreta mål kan de preciserade indikatorerna komma att användas för att sätta tydliga mål. Nyckeltal för att följa utvecklingen kan konstrueras, som exempelvis antalet verksamma inom en viss bransch i förhållande till den totala sysselsättningen i ekonomin. Enbart data som exempelvis antalet verksamma i branschen ger mindre information om i vilken riktning utvecklingen går. Färre yrkesutövande skulle kunna bero på att arbetskraften minskar generellt eller någon annan (i sammanhanget) mindre relevant faktor. Ett nyckeltal som en andel kan kompletteras med ett tal som anger storleksordningen på den studerade variabeln för att bli tolkningsbar och tydlig.

Exempel från andra länder

Som tidigare beskrivits finns en rad exempel från andra länder på indikatorer som syftar till att åskådliggöra kulturskaparnas villkor.

Nya Zeeland

I det Nya Zeeländska indikatorsystemet finns tre mått som ska spegla kulturklimatet. Målet för temaområdet beskrivs som att *det råder ett kulturklimat som främjar kreativitet och innovation inom alla kulturer*. För att studera i vilken mån så är fallet används en indikator på kulturklimatet som består av tre nyckeltal:

- andelen av det totala antalet sysselsatta som arbetar i kreativa yrken,
- medianinkomsten i kreativa yrken som en andel av medianinkomsten i alla yrken samlat, samt
- andelen av konst-, kultur- och kulturarvsevenemang och -aktiviteter som skapas av minoritetskulturer och som sker på ett nationellt urval av mötesplatser.

Finland

Kulturskaparnas villkor kan även åskådliggöras som i det finländska förslaget kallat *Den kreativa arbetskraften* som ska studeras med följande indikatorer:

Arbetskraften på kulturområdet

- Antal sysselsatta enligt bransch och region (landskap)
- Procentuell andel av alla sysselsatta enligt landskap

Konstutövare och deras sociala och ekonomiska position

- Antal enligt konststart, konstyrke, kön, ålder, modersmål, hemkommun, utbildningsnivå, yrkesställning
- Medelinkomst och multiprofessionalism enligt ovan nämnda variabler
- Med 10 års intervall enkätuppgifter om konstnärernas status från Centralkommissionen för konst (undersökningens bas är delvis annan än arbetskraftsundersökningens). Dessutom uppgifter om inkomstkällorna och deras inbördes relation, stipendiernas ekonomiska och övriga betydelse; de upphovsrättsliga intäkternas andel; beskattning och social trygghet; behovet av kompletterande utbildning osv.

Konst- och kulturstuderande

- Nya och gamla studerande, sökande och antagna, utexaminerade enligt utbildningsnivå och bransch
- Konst- och kulturstuderandes andel av alla studerande på alla utbildningsnivåer

Placering inom kulturområdet efter avlagd examen

- Antal personer som under de 3–5 senaste åren avlagt examen och hur de placerat sig inom kulturområdet (sysselsatt/arbetslös/studerande/utanför arbetskraften/utomlands)
- Placering i arbetsuppgifter som motsvarar utbildningen och tillfredsställelse med erhållen utbildning (kräver enkätundersökning)

Kan befintliga svenska data omvandlas till relevanta indikatorer med hög validitet?

Konstnärsnämnden har i uppdrag att genom bevakning och analys fördjupa och sprida kunskapen om konstnärers sociala och ekonomiska villkor samt förutsättningar för konstnärligt skapande. Konstnärsnämnden har publicerat ett antal rapporter om konstnärernas villkor, bland annat behandlas inkomsterna för konstnärer verksamma inom olika områden samt konstnärernas inkomster, arbetsmarknad och försörjningsmönster. Data har inhämtats av SCB.

Dock ingår inte denna typ av data i den officiella statistiken, varför dataserier som möjliggör en långsiktig överblick över eventuella förändringar vad gäller kulturskaparnas villkor i dag saknas.

Bedömning

De två förstnämnda nyckeltalen i det nyzeeländska förslaget ovan speglar kulturskaparnas villkor. Notera att en andel är ett nyckeltal, om det inte finns en konkret angiven nivå för vid vilken andel som målet är uppnått. För exemplet *andelen av det totala antalet sysselsatta som arbetar i kreativa yrken* finns inget politiskt satt mål. Det som då kan konstrueras är ett nyckeltal som ger en indikation på utvecklingen. För att värdera utvecklingen krävs sedan en tolkning.

I det finska förslaget är indikatorerna konstruerade på ett likartat sätt, det vill säga en indikator konstrueras utifrån ett antal ingående mått. De mått som anges är en blandning av nyckeltal, som exempelvis andelar, och data, som exempelvis antal.

Det finns inte någon glasklar koppling mellan de kulturpolitiska målen och de data som samlas in i Sverige idag. En realistisk utveckling är att skapa olika nyckeltal, för att kunna följa utvecklingen över tid och göra jämförelser mellan exempelvis olika geografiska områden.

Konstnärlig förnyelse

För att precisera mått på *konstnärlig förnyelse* som kännetecknas av hög validitet, måste problemet analyseras och beskrivas noggrant. Konstnärlig förnyelse handlar idealt om innehållet i konsten och olika verksamheter.

Vad är problemet?

Det är genuint svårt att mäta konstnärlig kvalitet och förnyelse i den konstnärliga verksamheten. Riksrevisionen genomförde 2008 en granskning av i vilken mån de statliga kulturbidragen ger goda förutsättningar för förnyelse, där man valde att fokusera på omsättning av bidragsmottagare som en indikator på förnyelse.⁵³

Bland indikatorer på konstnärlig förnyelse kan man undersöka olika populationer: hur stor är omsättningen av bidragsmottagare, hur ser åldersfördelningen ut och så vidare. Svårigheten är att även om exempelvis bidragsmottagarna inom ett konstområde byts ut ofta eller att det är en stor andel debutanter eller yngre personer bland dem, så är det inte säkert att det konstnärliga innehållet som dessa nykomlingar står för är förnyande. Det kan lika gärna vara uttryck för en bekräftelse av rådande konstnärlig inriktning och smak.

Exempel från andra länder

Inga exempel på förslag på mått på konstnärlig förnyelse har kunnat hittas i genomgångar av indikatorsystem i andra länder. Detta ska inte nödvändigtvis tolkas som att det inte finns sådana exempel.

Kan befintliga svenska data omvandlas till relevanta indikatorer med hög validitet?

I praktiken är det svårt att fånga konstnärlig förnyelse kvantitativt och objektivt, annat än genom indirekta indikatorer som exempelvis bidragsförnyelse.

Bedömning

Att lämna konkreta förslag på indikatorer faller utanför avgränsningen med detta uppdrag. För att göra en kvalificerad analys av möjligheterna att hitta indikatorer på konstnärlig förnyelse som kännetecknas av hög validitet krävs medverkan av ett antal – mycket pragmatiska – saks experter.

Kulturarv

Kulturarvet är centralt i såväl den svenska kulturpolitiken som i andra länders kulturpolitik. Det syns även i indikatorsystem och förslag till indikatorer. Exempelen nedan kan dock inte helt avgränsas från delaktighet, särskilt tydlig blir denna koppling genom det nyzeeländska systemet.

Vad är problemet?

För att precisera indikatorer på kulturarvets bevarande och utveckling som kännetecknas av hög validitet, måste problemet analyseras och beskrivas noggrant. Problemanalysen och konkreta förslag faller dock utanför

⁵³ Riksrevisionen 2008.

avgränsningen med detta uppdrag. För att göra en kvalificerad problemanalys krävs medverkan av saks experter.

Exempel från andra länder

Både i Nya Zeelands system och i det finska förslaget finns en uppsättning kulturarvsindikatorer.

Nya Zeeland

Indikatorsystemet har temaområdet engagemang och delaktighet. Där under finns temat engagemang som beskrivs som att *nyzeeländare engagerar sig i aktiviteter och produktioner inom konst, kultur och kulturarv. Detta i rollen som deltagare, konsument, kulturskapare eller förmedlare*. Till temat knyts en rad relaterade indikatorer. Tillgänglighet beskrivs som att *alla nyzeeländare har tillgång till aktiviteter och produktioner inom konst, kultur och kulturarv*. Även till detta tema kopplas en rad indikatorer. Det sista temat handlar om värderingar, nämligen att *aktiviteter inom konst, kultur och kulturarv värdesätts av nyzeeländarna*. Indikatorerna är:

- sysselsättning inom kulturområdet,
- sysselsättning i kreativa yrken,
- medianinkomsten bland verksamma inom kreativa yrken,
- kulturvanor,
- hinder för deltagande i kulturlivet,
- hushållens kulturutgifter, samt
- bevarandet av kulturarvet.

Finland

I det finska förslaget finns ett område som benämns *Kulturarvet och miljön*. Till området finns en rad indikatorer kopplade, så som:

- märkning och vård av fornlämningar,
- restaurering av kulturhistoriskt värdefulla byggnader,
- museisamlingar, och
- digitalisering av material till Nationella digitala biblioteket.

Kan befintliga svenska data omvandlas till relevanta indikatorer med hög validitet?

Det finns två områden inom den officiella statistiken som kan bedömas ha beröring med kulturarvet, nämligen museistatistiken och statistik om kulturmiljövård. Dock täcker tillgängliga data inte alls hela frågans komplexitet eller alla dimensioner.

För museerna samlas årligen in uppgifter om verksamhet och samlingar, ekonomi, personal samt publik. För att avgränsa populationen ingår museer som kan karaktäriseras som en allmännyttig, permanent, offentligt tillgänglig institution i samhällets och dess utvecklings tjänst, som förvärvar, bevarar, utforskar, kommunicerar och ställer ut materiella föremål från människor och deras omvärld med syftet för studier, utbildning och underhållning. Dessutom ska museet ha yrkesutbildad personal vars arbetsinsats uppgår till minst ett årsverke.

Den senaste kulturmiljövårdsstatistiken publicerades 1997 och avsåg år 1995. Statistiken innehöll uppgifter om omfattning och inriktning på verksamheten vid Riksantikvarieämbetet, länsstyrelser, läns museer och kommuner.

Bedömning

Ideér på vad som skulle kunna mätas saknas inte. Däremot saknas i mångt och mycket data för att åskådliggöra förändringar i indikatorer – som kännetecknas av hög validitet – för svenska förhållanden.

Kulturens betydelse för medborgarna

I studier av kulturpolitikens effekter är en naturlig del hur medborgarna berörs och i vilken utsträckning deras kulturvanor påverkas. Detta synliggörs som outcome (Effekt 2) i effektkedjan.

Vad är problemet?

Kunskaperna om medborgarnas kulturvanor och värderingar är begränsade och bristfälliga.

Exempel från andra länder

Nya Zeeland

Några temaområden och flera indikatorer i det nya zeeländska systemet har beröring med medborgarnas upplevelser. Ett område är tillgänglighet som formuleras som att *alla nyzeeländare har tillgång till aktiviteter och produktioner inom konst, kultur och kulturarv*, ett annat är värderingar som formuleras som att *aktiviteter inom konst, kultur och kulturarv värdesätts av nyzeeländarna*. Indikatorer inom dessa områden är:

- kulturvanor,
- hinder för deltagande i kulturlivet,
- hushållens kulturutgifter,
- bevarandet av kulturarvet, samt
- tillgång till aktiviteter och produktioner inom konst, kultur och kulturarv.

Dessutom beskrivs ett antal möjliga indikatorer där data saknas. Dessa är besöksiffror och tillfredsställelse med kulturutbudet.

Finland

I det finska förslaget finns ett område som benämns *Kulturen och medborgarna*, som motiveras med att kreativitet och kultur påverkar alla både genom att möjlighet ges att förverkliga egen kreativitet och att njuta resultaten av andras kreativitet. Till området finns en rad indikatorer kopplade:

Kulturdeltagande och hobbyverksamhet

- Tidsanvändning för kultur och konst
- Konst och kultur som fritidsaktivitet och hobby
- Deltagande i konst- och kulturevenemang

Kulturellt deltagande på nätet

- Användning av kulturtjänster på nätet
- Inköp av kulturprodukter eller -tjänster via nätet

Besök på kulturevenemang och -institutioner samt statsstöd i relation till antalet besök och sålda biljetter

- Besök på kulturinstitutioner och -evenemang
- Statsstöd per besök
- Statsstöd per såld biljett

Regional tillgång

- Kulturens fysiska infrastruktur i regionerna
- Bidrag till renovering och etablering per landskap
- Utbudet av offentligt stödda och marknadsbaserade kulturtjänster per region
- Statens konst- och kulturutgifter per invånare enligt landskap

Kan befintliga svenska data omvandlas till relevanta indikatorer med hög validitet?

Det finns flera exempel på genomförda studier av kulturvanor i Sverige. Dock finns idag ingen regelbundet återkommande kulturvaneundersökning.

Kulturrådets kulturbarometer

Kulturrådet gav ut den senaste Kulturbarometern 2003, barometern avsåg år 2002. Undersökningen genomfördes av SCB. Undersökningen innehöll frågor om respondenten ägnat sig åt/besökt bokläsning, biobesök, biblioteksbesök, religiös sammankomst, historisk byggnad, konsert, idrottsevenemang, föreningsmöte, teater/musikteater, kyrka som sevärdhet, museum (exkl. konstmuseum), konstmuseum/konstutställning, fornminne, spela musikinstrument, studiecirkel eller sjunga i kör.

SOM-undersökningen och kulturvanor

SOM-institutet⁵⁴ vid Göteborgs universitet genomför årligen en nationell frågeundersökning i syfte att kartlägga den svenska allmänhetens vanor och attityder på temat samhälle, politik och medier.

Kulturrådet har deltagit med frågor sedan 2008, men även innan dess har olika SOM-undersökningar innehållit frågor om kulturvanor. Från och med 2013 (referensår 2012) kommer Kulturrådet inte att delta med några frågor i SOM-undersökningen. Vad som blir kvar rörande kulturvanor återstår att se.

Den senast publicerade rapporten⁵⁵ baserades på frågor om interaktion och aktivitet (exempelvis dans, umgänge, restaurang/bar/pub på kvällstid, besökt idrottevenemang), motion och natur (exempelvis idrottsutövande, motionerande, friluftaktiviteter), medier (exempelvis bokläsning, internet, tv-/dator-spel), hemmet (exempelvis bakning, meka, trädgårdsarbete), kreativitet och skapande (exempelvis fotografera/filma, hantverk, teckna, spela musik, skriva, sjunga i kör, spela teater), offentlighet och sammanhang (exempelvis diskuterat politik, besökt bibliotek, studiecirkel/kurs), kulturutbud (exempelvis besökt bio, historisk sevärdhet, museum, fornminne, teater, konstutställning, musikal, rock-/popkonsert, klassisk konsert/opera, balett/dansföreställning).

SCB:s undersökningar av levnadsförhållanden ULF

ULF-undersökningarna⁵⁶ ger information om hur levnadsförhållanden ser ut bland olika grupper i det svenska samhället. De förutsättningar som behandlas är bland annat boende, ekonomi, hälsa, fritid, medborgerliga aktiviteter, sociala relationer, sysselsättning och trygghet. Eftersom frågorna delvis är gemensamma med övriga EU-länders undersökningar kan jämförelser göras med andra EU-länder.

ULF-undersökningen har genomförts sedan 1975. Frågor om fritid, som innehåller frågor om kulturvanor, togs med första gången 1976. Då fokus i undersökningen roterar så har frågor om fritid ställts 1982-83, 1990-91, 1998-99 och 2006-07. Nästa gång frågor om fritid kommer med i undersökningen är 2014-15. Undersökningen 2006-07 innehöll frågor om respondenten ägnat sig åt/besökt restaurang/pub/kafé, dator i hemmet, böcker, internet i hemmet, datoranvändning, skönlitteratur, tidsskrifter, internetanvändning, veckotidningar, bio, konsert, bibliotek, idrotsevenemang, gudstjänst, konstmuseum, annat museum, teater, dagbok/dikter/brev, studiecirkel/kurser, musikinstrument, måla/rita/teckna eller körsång.

Barn-ULF

SCB har sedan 2004 genomfört en ULF-undersökning om barns levnadsförhållanden. Åren 2001-2003 genomfördes undersökningar tillsammans med

⁵⁴ Förkortningen SOM står för *Samhälle Opinion Medier*.

⁵⁵ SOM-institutet 2011.

⁵⁶ *Undersökningarna av levnadsförhållanden*.

Socialforskningsinstitutet (SOFI) vid Stockholms universitet. Målpopulationen är barn 10-18 år. Intervjuer görs med dels föräldrar dels barnen själva.

Den senaste undersökningen, med frågor om fritid, publicerades 2009 och avsåg åren 2006-07. Undersökningen innehåller frågor om föreningsverksamhet, musikutövande, kulturella besök (bio, konsert, museum, teater), information och medier (nyheter, bokläsning, biblioteksbesök, tv-tittande, datoranvändande).

Bedömning

I de studerade exemplen finns kvantitativa mått för att kartlägga vanor och beteenden.

Ett omfattande fält som kulturvanor skulle kräva många undersökningar och antagligen ett flertal indikatorer. För att göra informationsmängderna hanterliga, även om det leder till en lägre grad av precision, skulle någon form av index för kulturvanor kunna utvecklas. Ett index är ett mått som sätts samman utifrån flera faktorer baserat på respektive faktorerers betydelse i sammahanget.

Ett kulturindex kan ge stöd i arbetet med att utveckla kulturpolitiken, främst genom att det – om indexet baseras på breda undersökningar – till skillnad från publikundersökningar även omfattar personer som inte besöker exempelvis statliga museer.

Kulturens betydelse för samhällets utveckling

De aspekter som ovan identifierats som möjliga indikatorer på kulturens roll i samhällets utveckling baserat på de svenska kulturpolitiska målen handlar om samhällsplanering, social sammanhållning och välfärd.

Vad är problemet?

OECD har under många år argumenterat för att samhällsutvecklingen måste beskrivas i bredare termer än ekonomiska mått. OECD publicerade 2010 ett ramverk för att bättre mäta framsteg, delområdena är bland andra kunskap och förståelse, relationen mellan arbete och fritid, frihet och självbestämmanderätt, kulturarv, konst och fritidssysselsättning.⁵⁷

Samhällsplanering ur detta perspektiv kan handla om de gemensamma miljöernas utveckling genom integrering av konst- och kultur.

Social sammanhållning är resultatet av mångfacetterade effekter som kan vara svåra att konkret fånga och beskriva, men är inte desto mindre viktigt.

⁵⁷ OECD 2010.

Vad gäller den ekonomiska utvecklingen har redan konstaterats i många olika sammanhang att etablerade makroekonomiska mått brister när det gäller att mäta utveckling och välfärd, se exempelvis Stiglitzkommissionen⁵⁸. Kommissionen hade i uppdrag att granska mättningar av sambanden mellan ekonomisk utveckling, livskvalitet och hållbar utveckling. Kulturen gavs inte något betydande utrymme, men man poängterade att utbildning, talang och möjligheter, uttrycksfrihet, sociala kontakter och en fungerande vardag har en stor betydelse för välfärden, liksom att ökande fritid fungerar som en viktig välfärdsjäkmätare.

Exempel från andra länder

I genomgångarna av indikatorer och mått som används i andra länder finns många ekonomiska mått som relaterar till befintliga mätningar inom nationalräkenskaperna. Det är betydligt sämre tillgång på mått som åskådliggör andra dimensioner av betydelse för samhällets utveckling i enlighet med det utvecklingsarbete som pågår inom exempelvis OECD och som fångar exempelvis samhällsplanering eller social sammanhållning.

Nya Zeeland

I Nya Zeelands indikatorsystem finns båda temaområdena utveckling och social sammanhållning preciserade och beskrivna. Utveckling beskrivs som att *samhällsgemenskapen utvecklas och förbättras genom delaktighet i evenemang och aktiviteter inom konst, kultur och kulturarv*. Social sammanhållning beskrivs som *nyzeeländares gemensamma kulturella identitet främjar ett tolerant och inkluderande samhälle*. Dock finns för tillfället, utifrån befintliga data, inga indikatorer för dessa teman.

För området ekonomisk utveckling beskrivs utveckling som *konst, kultur och kulturarv spelar en växande roll i den totala ekonomin*. Detta ska mätas med fyra indikatorer för ekonomisk utveckling:

- sysselsättning inom kulturområdet,
- intäkter från de kulturella näringarna,
- de kreativa näringarnas tillförda förädlingsvärde, samt
- de kreativa näringarnas andel av det totala förädlingsvärdet.

Finland

Även i det finska förslaget till indikatorsystem finns området *kulturen och ekonomin*.

⁵⁸ Stiglitz et al 2009. Rapporten finns kort refererad i Kulturanalys 2012.

Kulturen och ekonomin

- Kulturbranschernas andel av BNP
- Hushållens konsumtionsutgifter för kultur
- Antal företag på kulturbranscherna
- Kulturekonomins handelsbalans
 - Total export och import av kulturella varor och tjänster
 - De viktigaste import- och exportartiklarna samt handelspartners inom kultursektorn
 - Kulturturismens ekonomiska betydelse
- De upphovsrättsliga branschernas andel av BNP

Kan befintliga svenska data omvandlas till relevanta indikatorer med hög validitet?

Data och metoder för att ta fram svenska mått på kulturella och kreativa näringar baserat på befintliga nationalräkenskaper finns, men inga centraliserade undersökningar genomförs.

Data saknas för att belysa effekter på samhällsplanering och social sammanhållning i indikatorer.

Bedömning

Av genomgångarna ovan kan konstateras att en rad makroekonomiska mått och mätningar används, eller skulle kunna användas. Dock kan, som beskrivits ovan, dessa måtts validitet ifrågasättas. Ska de användas måste de kompletteras med andra mått för att göra kulturens betydelse för samhällets utveckling rättvisa.

Övriga mått på kulturens betydelse för samhällets utveckling återstår att utveckla. Exempel finns från Nya Zeelands indikatorsystem med temaområden som utveckling och social sammanhållning. Man har dock inte lyckats utveckla indikatorer för dessa teman utifrån befintliga data.

Slutsatser för fortsatt arbete

Den viktigaste slutsatsen av genomgången av exemplen från Nya Zeeland och Finland visar att det finns många idéer om vad som skulle kunna mätas. En svaghet med befintliga mätningar och förslag, som även påtalas i den finska rapporten, är att fokus ligger i huvudsak på ekonomiska och ekonomiskt relaterade variabler. Det blir ett problem av flera anledningar. En anledning är att måttens validitet kan ifrågasättas av skäl som redovisats ovan, en annan är att kulturpolitikens syfte och kärna – som beskrivits i Figur 2 – inte fångas av ekonomiska mått.

Därför är det nödvändigt att precisera och analysera problemets kärna, i syfte för att utveckla indikatorer som kännetecknas av validitet. Arbetet bör också vägledas av ambition att välja ut några få kärnindikatorer, i det avseendet kan strukturen i det nyzeeländska systemet tjäna som förebild. Indikatorerna måste komplettera med kvalitativa tolkningar och sättas i ett sammanhang.

Slutligen får man acceptera att det kommer att krävas dels nya bearbetningar av befintliga data, dels insamling av nya data. Svårigheten är att välja vilka data som ska samlas in, för att till en rimlig kostnad ge en indikation på relevanta förändringar.

7. Alternativa ambitionsnivåer för utveckling av indikatorsystem

Vilken typ av indikatorsystem som kan skapas beror på en rad val som innebär mer eller mindre svåra avvägningar. Kärnfrågan handlar om vilka resurser som finns för ändamålet. I vilken mån ska den befintliga tillgången på data tillåtas utgöra en begränsning för vilka indikatorer kan användas? Hur väl ska systemet förankras? Hur ska resultaten kommuniceras?

Hur uppnå ett indikatorsystem som är stabilt över tid?

Ett viktigt syfte med ett indikatorsystem är att bedöma måluppfyllelse. Som tidigare påpekats är mål på samhällsnivå ofta övergripande och generella. För att kunna konstruera indikatorer för att mäta måluppfyllelse krävs att de nationella målen tolkas och bryts ned till mätbara enheter. Det är en grannliga uppgift, där man som konstruktör av indikatorerna måste försöka förstå de politiska intentionerna bakom målformuleringarna. Till stöd i detta arbete kan man använda de tolkningar som görs i propositioner och andra relevanta dokument.

Som genomgången av de aktuella kulturpolitiska målen i kapitel 5 visar kan det finnas komplikationer med att avgränsa urvalet av indikatorer alltför hårt utifrån de ibland mycket snäva tolkningar av de nationella målen som görs i de aktuella måldokumenten. Även om de nationella målen har varit relativt stabila över tid, så kan tolkningar av innebörder och prioriteringar av olika aspekter av målen variera från tid till annan. Det kan därför vara en god idé att utgå från relativt vida tolkningar av de nationella målen när man utvecklar ett indikatorsystem. Sannolikheten att systemet ska bli stabilt över tid blir då större, exempelvis vid ett eventuellt regeringsskifte.

Med vem ska indikatorerna kommunicera?

Det är också viktigt att vara klar över vilka målgrupperna för kommunikation baserat på indikatorerna är. I denna rapport har de tänkta användarna avgränsats till kulturpolitiker och tjänstemän på nationell nivå, som behöver en översiktlig bild av utvecklingen på ett aggregerat plan. Finns andra målgrupper, eller andra förväntningar på information från indikatorsystemet, kan vissa av de slutsatser som dras i denna rapport behöva omvärderas.

Vilka indikatorer ska utvecklas?

Det finns ett stort behov av att i samarbete med sakkunniga välja ut ett begränsat antal indikatorer för respektive aspekt av de kulturpolitiska målen.

Hur ska relevanskriteriet vägas emot kostnaderna för att utöka och eventuellt förändra datainsamlingen? Det handlar exempelvis om valet mellan att skapa relevanta indikatorer med hög validitet, då kompletterande datainsamling inte kan uteslutas, eller att hushålla med resurser genom att så långt möjligt nyttja befintliga data. Även om dessa samlats in löpande för andra syften än att belysa kulturpolitikens effekter. Uppgifter som finns att tillgå inom exempelvis nationalräkenskaperna är mindre kostsamt än att samla in mer detaljerad, eller mer frekvent, information om medborgarnas kulturvanor. Dock är det relevant att åskådliggöra kulturens betydelse för medborgarna, genom ny insamling av mer omfattande och mer frekventa undersökningar av kulturvanor som kan mynna ut i exempelvis en kulturbarometer.

Hur ska processen med att utveckla och kommunicera indikatorer organiseras?

En samling kvantitativa mått kommer aldrig att kunna göra kulturen rättvisa, snarare är det så att en samling alltför simpla indikatorer – oavsett hur många dessa är – som övertolkas kan innebära risker. För ett indikatorsystem som kännetecknas av hög relevans krävs att sakk experter involveras i arbetet med att dels utforma vilka indikatorer som ska ingå i systemet dels tolka och kommunicera resultatet.

Ett indikatorsystem är alltså mer än att mäta. Det krävs en omfattande förankring och kommunikation för att skapa acceptans och förståelse. Det förutsätter en process där indikatorerna sätts i ett sammanhang, tolkas och förklaras av sakkunniga för att bli meningsfulla som underlag för politiken.

Konsekvenser av möjliga ambitionsnivåer i ett indikatorsystem

Ett lågkostnadsalternativ är att utveckla den statistiska bearbetningen av befintliga data. Metoden har begränsade utsikter att ge en någorlunda fullständig bild av relevanta kulturpolitiska effekter. Det behövs ett tillskott på åtminstone en årsarbetskraft för att bearbeta och omvandla befintliga data till indikatorer. Denna ambitionsnivå åskådliggörs i den vänstra stapeln i Figur 3.

Är ambitionerna med indikatorsystemet något högre, i termer av möjligheter att åskådliggöra relevanta kulturpolitiska effekter, krävs mera av utvecklingsarbete för att precisera indikatorerna och komplettera data genom ny datainsamling. Då gör vi bedömningen att två årsarbetskrafter är ett minimum. Denna ambitionsnivå visas i den mellersta stapeln i Figur 3.

Ett än mer funktionellt och över tid hållbart indikatorsystem innebär att indikatorer utvecklas mot bakgrund av en bredare tolkning av kulturpolitiken än de aktuella motiveringarna av de nationella målen, samt att indikatorerna tolkas och kommuniceras i samarbete med sakk experter. Utvecklingsarbete

görs systematiskt för att över tid bygga upp ett hållbart indikatorsystem som har förmågan att göra kulturen rättvisa och leverera ett användbart underlag för att utveckla politiken. Det handlar om att utveckla både mätningar och datainsamling samt att skapa en dialogprocess där expertbedömningar kan tas tillvara och resultat kommuniceras. Då krävs naturligen än mer resurser. Vi gör bedömningen att det handlar om två årsarbetskrafter samt medel för att driva arbetsgrupper med saks experter och kommunicera resultat. I detta alternativ bedöms även de tillkommande kostnaderna för att datainsamling vara högre än i de båda tidigare fallen. Detta handlingsalternativ visas i den högra stapeln i figuren nedan.

Löpande arbetskrafts-
kostnader för drift av
indikatorsystem i mnkr/år

*Observera! Kostnader tillkommer
för att utveckla indikatorer och
komplettera datainsamlingen*

Figur 3. Handlingsalternativ för att utveckla ett indikatorsystem för den nationella kulturpolitiken.

Figur 3 visar årliga kostnader för tillkommande arbete för att driva ett indikatorsystem på den vertikala axeln. Den horisontella axeln visar det resulterade indikatorsystemets möjligheter att bli relevant och resultatets kommunikerbarhet. En årsarbetskraft motsvarar en miljon kronor i stats-

finansiella kostnader. Dessutom tillkommer kostnader för att utveckla nya indikatorer, köpa in data och komplettera datainsamling.

En övergripande bedömning ger att ett indikatorarbete som tar utgångspunkt i befintliga data och accepterar mindre relevanta mått eller mått med en låg validitet kan genomföras till en kostnad för arbete på ca en miljon kronor årligen.

Ett system bestående av relevantare indikatorer med hög validitet, där experter involveras för kvalitativa bedömningar och att kommunicera resultaten, skulle kunna handla om kostnader på i storleksordningen tre miljoner kronor per år, varav ca två miljoner kronor utgör kostnader för två årsarbetskrafter.

Omfattningen på det utökade databehovet kan inte preciseras närmare utan att det först tydliggörs vilka indikatorer som skulle kunna komma ifråga. Var och en av de identifierade aspekterna av de kulturpolitiska målen behöver studeras och preciseras ytterligare för att välja ut de mest relevanta indikatorerna, som även så långt möjligt bör kännetecknas av hög validitet. Därefter krävs en noggrannare genomgång av tillgängliga data för var och en av de identifierade indikatorerna för att bedöma genomförbarhet och kostnader för att ta fram en viss indikator.

8. Slutsatser

Den övergripande slutsatsen är att Myndigheten för kulturanalys bedömer det som genomförbart att utveckla ett indikatorsystem för att utvärdera den nationella kulturpolitikens effekter, med förbehållet att det måste ses som ett utvecklingsarbete och att noggranna överväganden görs i valet av ett begränsat antal indikatorer för relevanta aspekter av de kulturpolitiska målen.

Kulturanalys anser det viktigare att utveckla ett system av kulturpolitiskt relevanta indikatorer, framför att göra enkla kompletteringar till låga kostnader. Inom ramen för detta projekt har identifierats ett antal relevanta områden för vilka indikatorer behöver utvecklas. Dessa områden speglar de nationella kulturpolitiska målen.

Utvecklingsarbetet bör göras systematiskt för att över tid bygga upp ett hållbart indikatorsystem som har förmågan att göra kulturen rättvisa och leverera ett användbart underlag för att utveckla politiken. Det handlar om att utveckla både mätningar och datainsamling samt att skapa en dialogprocess där expertbedömningar kan tas tillvara och resultat kommuniceras. Det betyder att det är förenat med statsfinansiella kostnader på uppskattningsvis minst cirka tre miljoner kronor årligen att utveckla ett hållbart indikatorsystem av god kvalitet. Därtill kommer kostnader för att utveckla nya indikatorer, köpa in data och komplettera befintlig datainsamling.

Referenser

Almqvist, R, 2006. *New public management. NPM. Om konkurrensutsättning, kontrakt och kontroll*. Malmö: Liber.

Americans for the arts, 2010. *National Arts Index 2010. An annual Measure of the Vitality of Arts and Culture in the United States: 1998-2009*. http://www.americansforthearts.org/pdf/information_services/art_index/NAI_report_w_cover_opt.pdf

Bille, T & Schulze, G, 2006. *Culture in urban and regional development*. Chapter 30 in *Handbook of the Economics of Art and Culture*, Vol. 1, pp 1051–1099. London: Elsevier.

Bille, T, 2012. *Growth or welfare in cultural policy?* Föredrag vid seminariet The Value of Culture, Handelshögskolan i Göteborg.

Departementet för kultur och kulturarv, Nya Zeeland, 2009. *Cultural Indicators for New Zealand*. <http://www.mch.govt.nz/files/CulturalIndicatorsReport.pdf>

Ds 2007:9. *Ett uppföljningssystem för barnpolitiken. Slutrapport från arbetsgruppen med uppgift att utveckla indikatorer för barnpolitiken*. Stockholm: Fritzes.

Ekonomistyrningsverket, 2006. *Måluppfyllelseanalys. Hur måluppfyllelse, effekter och effektivitet kan undersökas och rapporteras*. ESV rapport 2006:7. Stockholm.

Ekonomistyrningsverket, 2007. *Resultatindikatorer – en idéskrift*. ESV rapport 2007:32. Stockholm.

International Federation of Arts Councils and Culture Agencies (IFACCA), 2005. *Statistical Indicators for Arts Policy*. D'Art report number 18. Sydney. http://www.ifacca.org/ifacca2/en/organisation/page09_BrowseDart.asp.

Integrationsverket, 2007. *Integrationspolitikens resultat – På väg mot ett samlat system för uppföljning och analys vid 16 statliga myndigheter*. Integrationsverkets rapportserie 2007:05. Norrköping.

Kleppe, B, 2011. *Norsk kulturindeks 2011*. Telemarksforskning TF-notat 13/2011. <http://www.tmforsk.no/publikasjoner/filer/1942.pdf>

Ku 2011/1960/RFS. *Regleringsbrev för budgetår 2012 avseende Myndigheten för kulturanalys*.

Landstingsförbundet, 1994. *Från vision till verksamhet – En metod och idébok om utvärdering av regional kulturpolitik – Kulturmätarprojektet*. Stockholm.

Mayne, J, 2001. *Addressing attribution through contribution analysis: using performance measures sensibly*. The Canadian Journal of Program Evaluation, Vol. 16, No. 1, pp. 1–24. Toronto: University of Calgary Press.

Myndigheten för kulturanalys, 2012. *Kulturanalys 2012*. Stockholm.

National campaign for the arts, 2011. *UK Arts Index 2011. An annual measure of the vitality of Arts and Culture in the UK*. http://www.artscampaign.org.uk/index.php?option=com_docman&task=doc_details&gid=570

Naturvårdsverket, 2002. *Internationella indikatorer - En översikt av det internationella arbetet med indikatorer för miljö och hållbar utveckling*. Naturvårdsverkets rapport 5205. Stockholm.

Naturvårdsverket, 2012. *Nås Miljökvalitetsmålen? Bedömning av möjligheten att nå miljökvalitetsmålet. Prognos för år 2020*. <http://www.miljomal.se/Miljomalen/Uppfoljning/nas-miljokvalitetsmalen/>

Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), 2010. *A framework to measure the progress of societies*. Statistics Directorate Working Paper No 34, STD/DOC (2010) 5. <http://www.oecd.org/std/aframe-worktomeasuretheprogressofsocieties.htm>

Proposition 2004/05:2. *Makt att bestämma – rätt till välfärd*. Stockholm: Fritzes.

Proposition 2005/06:1. *Budgetproposition för 2006*. Stockholm: Fritzes.

Proposition 2009/10:3. *Tid för kultur*. Stockholm: Fritzes.

Riksantikvarieämbetet, 2005. *Kartläggning av uppföljningssystem och indikatorer för kultur och kulturarv i regionalt utvecklingsarbete*. http://www.raa.se/publicerat/varia2005_6.pdf

Riksrevisionen, 2008. *Kulturbidrag – effektiv kontroll och goda förutsättningar för förnyelse?* RiR 2008:14. Stockholm.

Skot-Hansen, D, 2005. *Why Urban Cultural Policies?* Kapitel 4 i EURO CULT21 Integrated Report Editor: Jill Robinson. http://www.eukn.org/E_library/Economy_Knowledge_Employment/Urban_Economy/Specific_Sectors/Tourism_Recreation_Culture/EURO CULT21_Integrated_Report

SOM-institutet, 2011. *Kulturvanor i Sverige 1987–2010*. SOM-rapport nr 2011:23. Göteborg.

SOU 2009:16. *Betänkande av Kulturutredningen*. Stockholm: Fritzes.

Statens kulturråd, 2003. *Kulturbarometern 2002*. Kulturen i siffror 2003:1. Stockholm.

Statens kulturråd, 2003. *Bokslut för scenkonst*. Stockholm: Norstedts Juridik.

Statens kulturråd. *De kulturpolitiska målen*. Promemoria. http://www.kulturradet.se/Documents/Om%20Kulturr%c3%a5det/Kulturpolitiska%20m%c3%a5l/kulturpolitiska_mal.pdf

Statskontoret, 2010. *Ett effektivare uppföljningssystem för den nationella ungdomspolitik*. Statskontoret rapport 2010:25. Stockholm.

Stiglitz, J, Sen, A & Fitoussi, J-P, 2009. *Report by the Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress*. Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress, Frankrike. http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/documents/rapport_anglais.pdf

Strannegård, L (red), 2007. *Den omätbara kvaliteten*. Norstedts Akademiska Förlag.

Tillväxtanalys, 2009. *Kulturnärings i svensk statistik. Ett första försök att tillämpa en ny definition*. Tillväxtanalys rapport 2009:06. Östersund.

Undervisnings- och kulturministeriet, Finland, 2011. *Genomslagsindikatorer som redskap för en kunskapsbaserad kulturpolitik*. Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2011:17, Kultur-, idrotts- och ungdomspolitiska avdelningen, Helsingfors.

Ungdomsstyrelsen, 2005. *Indikatorer för uppföljning av ungdomars levnads-villkor – på väg mot ett uppföljningssystem för den nationella ungdomspolitik*. Ungdomsstyrelsens skrifter 2005:6. Stockholm.

Ungdomsstyrelsen, 2011. *Ung i dag 2011. En beskrivning av ungdomars villkor*. Ungdomsstyrelsens skrifter 2011:3. Stockholm.

Vedung, E, 2004. *Utvärderingsböljans former och drivkrafter*. Promemoria. http://www.svuf.nu/konferensen2004/papers/k3_evert_vedung.pdf

Bilaga I. Indikatorbeskrivning

Följande måste konkretiseras och utvecklas för varje enskild indikator:

Mål	En indikator ska relatera till ett mål för att ha mening eller värde. Mål definieras i policy eller program.
Beteckning	Kortfattat namn, eller en beteckning, på indikatorn.
Syfte	Beskrivning av hur indikatorn fungerar för att informera om utvecklingen i förhållande till ett eller flera mål.
Definition	Definition av den statistiska variabel som utgör indikatorn.
Teknisk information	"Metadata" (metod, datainsamling etc) som underbygger indikatorn. Även metadata för jämförelsevariabler inkluderas om nödvändigt.
Jämförelse sammanhang	Jämförande information som behövs för att ge indikatorn mening.
Anvisning	Beskrivning av vad en förändring i indikatorn betyder.
Känslighet	Precisering av hur stor förändring i indikatorn som krävs för att förändringen ska vara signifikant.
Externa påverkans-faktorer	De externa eller exogena faktorer som kan orsaka en förändring i indikatorn. När så är möjligt inkluderas data för respektive exogen faktor och en analys av dess påverkan på indikatorn genomförs.
Struktur	Analys av några av indikatorns beståndsdelar. Analys av sub-populationer.
Utfall och begränsningar	Beskrivning av indikatorns begränsningar vad gäller att mäta utfallet och vad indikatorn inte mäter.
Presentation av data	Tydlig beskrivning av data tillsammans med metadata, antaganden och upplysningar om eventuella brister.
Tolkning	Vad säger indikatorn?

Källa: Översättning av IFACCA/Statistical Indicators for Arts Policy 2005.

Bilaga II. Exempel på indikatorsystem från andra länder

Nya Zeeland

Temaområde: Engagemang och delaktighet

Engagemang: Nyzeeländare engagerar sig i aktiviteter och produktioner inom konst, kultur och kulturarv i rollen som deltagare, konsument, kulturskapare eller förmedlare. Relaterade indikatorer: 1a, 1b, 1d, 1f, 2c.

Kulturklimat: Det råder ett kulturklimat som främjar kreativitet och innovation inom alla kulturer. Relaterade indikatorer: 1b, 1c, 3c.

Tillgänglighet: Alla nyzeeländare har tillgång till aktiviteter och produktioner inom konst, kultur och kulturarv. Relaterade indikatorer: 1d, 1e, 1g, 1h.

Värderingar: Aktiviteter inom konst, kultur och kulturarv värdesätts av nyzeeländarna. Relaterade indikatorer: 1a, 1b, 1d, 1f, 1g.

Indikatorer

Indikator 1a: Sysselsättning inom kulturområdet

Indikator 1b: Sysselsättning i kreativa yrken

Indikator 1c: Medianinkomsten bland verksamma inom kreativa yrken

Indikator 1d: Kulturvanor

Indikator 1e: Hinder för deltagande i kulturlivet

Indikator 1f: Hushållens kulturutgifter

Indikator 1g: Bevarandet av kulturarvet

Indikator 1h: Tillgång till aktiviteter och produktioner inom konst, kultur och kulturarv

Möjliga indikatorer där data saknas: Indikatorer för engagemang

Temaområde: Kulturell identitet

Identitet: Nyzeeländare har en stark identitets känsla som bygger på deras särskilda kultur och kulturarv. Relaterade indikatorer: 1g, 2a, 2b, 2c, 2d, 2e.

Styrka: Den maoriska kulturen och Pākehā-kulturen är stark och vital samt värdesätts av nyzeeländarna. Relaterade indikatorer: 2a, 2b, 2c, 2e.

Indikatorer

Indikator 2a: Andel maorier som talar te reo Maori

Indikator 2b: Innehållet i lokala TV-sändningar

Indikator 2c: Maoriska kanalen Maori TV:s tittarsiffror

Indikator 2d: Kulturens påverkan på den nationella identiteten

Indikator 2e: Nyzeeländska föreställningar och evenemang

Temaområde: Mångfald

Mångfald: Den växande kulturella mångfalden på Nya Zeeland kan uttrycka sig fritt, respekteras och värdesätts. Relaterade indikatorer: 3a, 3b, 3c.

Indikatorer

Indikator 3a: Kulturbidrag till etniska minoritetsgrupper

Indikator 3b: Deltagande och besökssiffror gällande kulturaktiviteter med anknytning till etniska minoriteter

Indikator 3c: Minoritetskulturevenemang

Temaområde: Social sammanhållning

Utveckling: Samhällsgemenskapen utvecklas och förbättras genom delaktighet i evenemang och aktiviteter inom konst, kultur och kulturarv. Relaterade indikatorer saknas.

Sammanhållning: Nyzeeländares gemensamma kulturella identitet främjar ett tolerant och inkluderande samhälle.

Indikatorer

För tillfället finns, utifrån befintliga data, inga indikatorer för detta tema.

Temaområde: Ekonomisk utveckling

Utveckling: Konst, kultur och kulturarv spelar en växande roll i den totala ekonomin. Relaterade indikatorer: 1a, 5a, 5b, 5c.

Indikatorer

Indikator 5a: Intäkter från de kulturella näringarna

Indikator 5b: De kreativa näringarnas tillförda förädlingsvärde

Indikator 5c: De kreativa näringarnas andel av det totala förädlingsvärdet.

Finland

Temaområde: Den kulturella grunden

Indikatorområden som baseras på nyckeltal:

Kulturutbudet och graden av inhemskt ursprung och nya produktioner

- Kulturutbudets volym
- Utbudets grad av inhemskt ursprung
- Utbudets andel av nya produktioner

Kulturförstran

- Förstran i konst, kulturarv och medier i den allmänna utbildningen
- Grundläggande konstundervisning
- Tillgång och bruk av kulturtjänster för barn
- Konstinstitutionernas publikarbete

Kulturarvet och miljön

- Märkning och vård av fornlämningar
- Restaurering av kulturhistoriskt värdefulla byggnader
- Museisamlingar
- Digitalisering av material till Nationella digitala biblioteket

Internationell mobilitet och kulturutbyte

- Finländsk konst och kultur utomlands och publiksiffror
- Utländska konst- och kulturevenemang i Finland och publiksiffror
- Deltagande i internationella kultur-, media- och mobilitetsprogram
- De finländska kulturinstitutens och beskickningarnas kulturevenemang utomlands
- Residensverksamhet
- Statsgarantier för konstutställningar

Temaområde: Den kreativa arbetskraften

Indikatorområden som baseras på nyckeltal:

Arbetskraften inom konst och kultur

- Arbetskraften på kulturområdet
- Konstutövare och deras sociala och ekonomiska position
- Konst- och kulturstuderande
- Placering inom kulturområdet efter avlagd examen
- Kvalificerad arbetskraft inom kulturområdet

Statens konstnärstöd samt arbetsplatser på statsfinansierade kulturinstitutioner

- Stöd för konstnärligt arbete
- Stipendier till konstnärer och författare
- Konstnärspensioner
- Statens extra konstnärspensioner
- Konstnärstödet täckning inom yrkeskåren
- Arbetsplatser för konstnärer på kulturinstitutioner som erhåller statsstöd

Temaområde: Kulturen och medborgarna

Indikatorområden som baseras på nyckeltal:

Kulturdeltagande och hobbyverksamhet

- Tidsanvändning för kultur och konst
- Konst och kultur som fritidsaktivitet och hobby
- Deltagande i konst- och kulturevenemang

Kulturellt deltagande på nätet

- Användning av kulturtjänster på nätet
- Inköp av kulturprodukter eller -tjänster via nätet

Besök på kulturevenemang och -institutioner samt statsstöd i relation till antalet besök och sålda biljetter

- Besök på kulturinstitutioner och -evenemang
- Statsstöd per besök
- Statsstöd per såld biljett

Regional tillgång

- Kulturens fysiska infrastruktur i regionerna
- Bidrag till renovering och etablering per landskap
- Utbud av offentligt stödda och marknadsbaserade kulturtjänster per region
- Statens konst- och kulturutgifter per invånare och landskap

Temaområde: Kulturen och ekonomin

Indikatorområden som baseras på nyckeltal:

- Kulturbranschernas andel av BNP
- Hushållens konsumtionsutgifter för kultur
- Antal företag på kulturbranscherna
- De upphovsrättsliga branschernas andel av BNP
- Kulturekonomins handelsbalans
 - Total export och import av kulturella varor och tjänster
 - De viktigaste import- och exportartiklarna samt handelspartners inom kulturen
 - Kulturturismens ekonomiska betydelse

USA: National Arts Index

Indikatorer som ingår i National Arts index

1. Låtskrivares och kompositörers uppföranderoyalties
2. Lönenivå inom konstnärliga yrken
3. Lönekostnader inom konstnärliga och kulturella näringar
4. Förlagsbranschens inkomster
5. Försäljningssiffror, bokhandeln
6. Försäljningssiffror, musikinstrument
7. Försäljningsvärde inom skivindustrin
8. Albumförsäljning, totalt
9. Försäljningssiffror, konsertbiljetter
10. Ideella kulturaktörers inkomster
11. Företags finansiering av konst och kultur
12. Stiftelsers finansiering av konst och kultur
13. Privata bidrag till konst och kultur
14. United Arts-fondernas insamlingskampanjer
15. Federala bidrag till konst och kultur
16. Anslag till delstaternas kulturmyndigheter
17. Lokal offentlig finansiering av lokala kulturorgan
18. Antal yrkesverksamma konstnärer/artister
19. Antal sysselsatta inom konstnärliga och kulturella yrken
20. Antal anställda inom konstnärliga och kulturella näringar
21. Antal anställda inom kreativa näringar
22. Medlemskap i konstnärers och kulturarbetares fackförbund
23. Antal skivbutiker
24. Antal fria kulturutövare och författare
25. Antal biodukar
26. Antal inrättningar inom konstnärliga och kulturella näringar
27. Antal inrättningar inom de kreativa näringarna
28. Antal registrerade konst- och kulturorganisationer
29. Antal kulturstödjande organisationer
30. Investeringar inom konstnärliga och kulturella näringar
31. Investeringar inom ideella kulturorganisationer
32. Personligt kreativt skapande
33. Antal ansökningar om upphovsrätt
34. Konsumenternas kulturutgifter
35. Nyproduktioner inom teater, orkester, opera, Broadway och film
36. Publicerade böcker om teater, musik, dans eller konst
37. Antal kulturvolontärer
38. Provresultat bland personer med fyra års musik- eller konststudier som skriver intagningsprov till college

39. Intresse bland sökande till college att välja konstnärligt huvudämne
40. Antal avlagda examina inom bild- och scenkonsten
41. Lyssnarsiffror, icke-kommersiell radio
42. Tittarsiffror icke-kommersiell TV
43. Antal utländska turister som besöker amerikanska konst- och kultur-evenemang
44. Besökssiffror, Broadway-föreställningar i New York
45. Besökssiffror, turnerande Broadway-föreställningar
46. Antal personer som besökt populärmusik-konserter
47. Antal personer som besökt teater, dans, opera eller symfoniorkesterkonserter
48. Besökssiffror, biografier
49. Antal besökare, konstmuseer
50. Antal besökare, museer
51. Antal besökare, opera
52. Antal besökare, symfoniorkestrar
53. Antal besökare, icke vinstdrivande professionella teatrar
54. Citeringar om konst och kultur i bibliografiska databaser
55. Andel av populationen som ägnar sig åt kreativa aktiviteter
56. Andel av privata donationer som går till konst och kultur
57. Andel av hushållens konsumtionsutgifter som går till konst och kultur
58. Andel av examina som avläggs inom bild- och scenkonst
59. Andel av arbetskraften som är anställda inom konstnärliga och kulturella näringar
60. Andel av arbetskraften som arbetar inom konstnärliga och kulturella näringar
61. Andel av lönekostnader inom konstnärliga och kulturella näringar
62. Andel av de som skriver SAT-test som studerat konst eller musik i fyra år
63. Andel inrättningar inom konstnärliga och kulturella näringar
64. Andel till konst och kultur av sponsring från stiftelser
65. Andel till konst och kultur av sponsring från företag
66. Andel till konst och kultur av sponsring genom The Committee Encouraging Corporate Philanthropy
67. Federala bidrag till konst och kultur per invånare
68. Andel av statens utgifter till konst och kultur
69. Bidrag från delstaternas kulturmyndigheter per invånare
70. Delstaternas kulturmyndigheters andel av delstaternas totala budgetanslag
71. Andel av befolkningen som besökt Broadway-föreställningar, i New York eller turnerande föreställning
72. Andel av befolkningen som besökt populärmusik-konserter
73. Andel av befolkningen som besökt teater, dans, opera eller symfoniorkesterkonserter
74. Andel av befolkningen som besökt konstmuseum

75. Andel av befolkningen som besökt opera
76. Andel av befolkningen som besökt symfoniorkesterkonsert
77. Andel av befolkningen som besökt icke vinstdrivande, professionell teater
78. Mei Moses ® All Art index över utvecklingen på konstmarknaden, mätt vid årets slut
79. Konst, kultur och humaniora i Philanthropic Giving Index, som visar utvecklingen inom filantropisk bidragsgivning
80. Avkastning på eget kapital i kultur- och konstföretag
81. Andel av ideella konst- och kulturorganisationer som redovisar ett överskott vid verksamhetsårets slut

Storbritannien: UK Arts Index

Indikatorer som ingår i UK Arts Index

Finansiell input – Offentlig finansiering

1. Statsbidrag till kultur angivet i GBP/invånare.
2. Bidrag till kultur från det statliga brittiska lotteriet angivet i GBP/invånare
3. Kommunala/regionala bidrag till kultur angivet i GBP/ invånare

Finansiell input – Övrig finansiering

4. Inkomster från fast finansierade kulturinstitutioner angivet i GBP/ invånare
5. Kulturbidrag från näringslivet angivet i GBP/ invånare
6. Kulturbidrag från fonder och stiftelser angivet i GBP/invånare
7. Kulturbidrag från privatpersoner angivet i GBP/invånare

Icke- finansiell input

8. Andel högskole- och universitetsstudenter som läser konstnärliga utbildningar
9. Andel kulturvolontärer i den vuxna befolkningen

Finansiell input/output

10. Samlade tillgångar hos de fast finansierade kulturinstitutionerna i GBP/ invånare

Kulturella och samhällseliga outputs – Besök och deltagande

11. Andel vuxna som besökt kulturproduktion/aktivitet/kulturevenemang
12. Andel vuxna som deltagit i en kulturproduktion/aktivitet/kulturevenemang
13. Andel barn och unga som besökt och/eller deltagit i kulturaktiviteter
14. Andel vuxna som genom digitala medier besökt och/eller deltagit i kulturaktiviteter

Kulturella och samhällseliga outputs – Subjektiv upplevelse

15. Andel vuxna som uppper att besökt kulturproduktion hållit hög kvalitet
16. Andel vuxna som är nöjda med det lokala kulturutbudet

Finansiell output

17. Intäkter från West End Theatre angivet i GBP
18. De fast finansierade kulturinstitutionernas samlade utgifter angivet i GBP/invånare
19. Musikens, bildkonstens och scenkonstens bruttoföreläggsvärde angivet som andel av den totala ekonomin
20. Sysselsättning inom musik, bildkonst och scenkonst angivet som andel av den totala sysselsättningen

Norge: Norsk kulturindeks

De kategorier som ingår (och respektive vikt i procent) i Norsk kulturindeks är följande:

Kulturskapare

Mångfald bland kulturskaparna (2,5 %)
Antal kulturskapare (5,0 %)
Bidrag från statens konstnärsskatt (2,5 %)

Kulturarbetare

Sysselsatta inom kulturella näringar (10,0 %)

Museum

Statliga bidrag till museer (2,5 %)
Kommunala bidrag till museer (2,5 %)
Museernas besöksiffror (5,0 %)

Musik

Antal TONO-evenemang (10,0 %)
TONO är en upphovsrättslig intresseorganisation. STIM är den svenska motsvarigheten.

Biografer

Antal biofilmer (5,0 %)
Antal biobesök, totalt (2,5 %)
Antal biobesök, norska filmer (2,5 %)

Bibliotek

Total ökning av alla slags medier på folkbiblioteken (2,5 %)
Ökning per invånare av alla slags medier på folkbiblioteken (2,5 %)
Totalt antal lån från folkbiblioteken, för alla medier (2,5 %)
Antal besök på folkbiblioteken (2,5 %)

Scenkonst

Antal teaterföreställningar (3,3 %)

Teaterpublik (3,3 %)

Antal dansföreställningar (3,3 %)

Kulturskolan och Den kulturella skolesekken

Antal elever från kommunerna i kulturskolan (5,0 %)

Antal besök, *Den kulturella skolesekken* (5,0 %)

Den kulturella skolesekken är ett kulturpolitiskt program syftande till att möjliggöra möten mellan professionell kultur och skolelever.

Statliga stödprogram

Medel från *Frifond* teater (1,7 %)

Medel från *Frifond* musik (1,7 %)

Medel från KOMP (1,7 %)

Bidrag från Kulturrådet till lokala ändamål och knypunktsfestivaler (5,0 %)

Frifond är sökbara bidrag som stödjer konst och kulturprojekt.

KOMP är bidrag inom musikområdet.

Frivillighet

Ersättning för mervärdesskatt (5,0 %)

Antal kår/föreningsmedlemmar (2,5 %)

Antal medlemmar i Historielag (2,5 %)

Historielags medlemmar är föreningar med verksamhet inom historia och kulturarv.

Bilaga III. De svenska nationella kulturpolitiska målens utveckling

Tabellen nedan åskådliggör de kulturpolitiska målen och de förändringar i formuleringar som har skett över tiden.

1974 års mål	1996 års mål	2009 års mål
Kulturens betydelse för samhällsutvecklingen		
<i>"Kulturpolitiken skall medverka till att skydda yttrandefriheten och skapa reella förutsättningar för att denna frihet skall kunna utnyttjas."</i> <i>"Kulturpolitiken skall främja en decentralisering av verksamhet och beslutsfunktioner inom kulturområdet."</i>	<i>"Värna yttrandefriheten och skapa reella förutsättningar för alla att använda den."</i> <i>"Ge kulturen förutsättningar att vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft i samhället."</i>	<i>"Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund."</i> <i>"Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet."</i> <i>"Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling."</i>
Allas rätt till kultur		
<i>"Kulturpolitiken skall ge människor möjligheter till egen skapande aktivitet och främja kontakt mellan människor."</i> <i>"Kulturpolitiken skall i ökad utsträckning utformas med hänsyn till eftersatta grupperns erfarenheter och behov."</i>	<i>"Verka för att alla får möjlighet till delaktighet i kulturlivet och till kulturupplevelser samt till eget skapande."</i> <i>"Främja bildningssträvanden."</i>	<i>"Främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor."</i> <i>"Särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur."</i>
Kvalitet och konstnärlig förnyelse		
<i>"Kulturpolitiken skall motverka kommersialismens negativa verkningar inom kulturområdet."</i> <i>"Kulturpolitiken skall möjliggöra konstnärlig och kulturell förnyelse."</i>	<i>"Främja kulturell mångfald, konstnärlig förnyelse och kvalitet och därigenom motverka kommersialismens negativa verkningar."</i>	<i>"Främja kvalitet och konstnärlig förnyelse."</i>

De svenska nationella kulturpolitiska målens utveckling. Forts.

1974 års mål	1996 års mål	2009 års mål
Kulturarv		
<i>"Kulturpolitiken skall garantera att äldre tiders kultur tas till vara och levandegörs."</i>	<i>"Bevara och bruka kulturarvet."</i>	<i>"Främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas."</i>
Internationellt utbyte		
<i>"Kulturpolitiken skall främja ett utbyte av erfarenheter och idéer inom kulturområdet över språk- och nationsgränserna."</i>	<i>"Främja internationellt kulturutbyte och möten mellan olika kulturer inom landet."</i>	<i>"Främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan inom kulturområdet."</i>

Bilaga IV. Befintliga svenska data

Officiell statistik

Från 2012 har Myndigheten för kulturanalys ansvaret för större delen av den officiella statistiken inom ämnesområdet Kultur och fritid. Den officiella statistiken på kulturområdet omfattar fem områden. Av dessa ansvarar Kulturanalys för Samhällets kulturutgifter, Museer, Studieförbund och Kulturmiljövård. Kungliga biblioteket ansvarar för statistikområdet Bibliotek.

Samhällets kulturutgifter

Samhällets kulturutgifter omfattar offentliga utgifter för kultur på statlig, landstingsregional och kommunal nivå samt hushållens utgifter för kultur. Uppgifter om statens kulturutgifter hämtas från statbudgetens utfall för respektive år, uppgifter om landstingens och regionernas kulturutgifter inhämtas via enkät som vartannat år sänds till respektive kulturchef och uppgifter om kommunernas kulturutgifter hämtas från kommunernas räkenskaps-sammandrag så som de årligen redovisas till SCB. Uppgifter om hushållens kulturutgifter hämtas från SCB:s insamling av hushållens utgifter (HUT). SCB har gjort ett uppehåll i insamlingen av HUT åren 2010 och 2011. Enligt SCB pågår en datainsamling under 2012 och undersökningen beräknas vara färdig 2013. Statistiken för samhällets kulturutgifter har under en följd av år publicerats vart annat år.

Museer

För museerna samlas via enkät årligen in uppgifter om verksamhet, ekonomi, personal och publik för ca 200-220 museer. För att avgränsa populationen ingår museer som kan karaktäriseras som en allmännyttig, permanent, offentligt tillgänglig institution i samhällets och dess utvecklings tjänst, som förvärvar, bevarar, utforskar, kommunicerar och ställer ut materiella föremål från människor och deras omvärld med syftet för studier, utbildning och underhållning. Dessutom ska museet ha yrkesutbildad personal vars samlade årsverke uppgick till minst ett (1). Museistatistiken publiceras varje år.

Studieförbund

Statistiken bygger på uppgifter från studieförbundens verksamhetsregister (STUV), som ägs av Folkbildningsrådet, men som administreras av SCB. Registret innehåller uppgifter om studiecirkelar, kulturprogram och annan folkbildningsverksamhet som fått statsbidrag det aktuella året. Den officiella studieförbundsstatistiken är inriktad på kulturinslaget i studiecirkelverksamheten samt på kulturprogrammen. Statistiken beskriver bland annat typ av verksamhet, målgrupper för tilläggsbidrag, arrangemang,

sammankomster, deltagartimmar och olika ämnesområden. Statistik för studieförbundens verksamhet publicerades senast för åren 2008 och 2009.

Kulturmiljövård

Den senaste kulturmiljövårdsstatistiken publicerades 1997 och avsåg år 1995. Statistiken innehåller uppgifter om omfattning och inriktning på verksamheten vid Riksantikvarieämbetet, länsstyrelser, läns museer och kommuner.

Bibliotekstatistik

Statistiken insamlas via enkät och omfattar folkbibliotek, skolbibliotek, sjukhusbibliotek, samt universitets- och högskolebibliotek. Bibliotekstatistiken innehåller uppgifter om bland annat verksamhet, ekonomi, personal, bestånd, utlån, låntagare och besök.

Kulturvanor

Kulturrådets kulturbarometer

Statens kulturråd undersökte och presenterade svenskarnas kulturvanor i Kulturbarometern mellan 1983 och 2003. Den senast publicerade barometern avsåg år 2002. Undersökningen genomfördes av SCB som telefonintervjuade ca 2 000 personer mellan 9 och 79 år. Frågorna handlade om respondenten ägnat sig åt/besökt bokläsning, bio, bibliotek, biblioteksbesök, religiös sammankomst, historisk byggnad, konsert, idrottsevenemang, föreningsmöte, teater/musikteater, kyrka som sevärdhet, museum (exkl. konstmuseum), konstmuseum/konstutställning, fornminne, spela musikinstrument, studiecirkel eller sjunga i kör.

SOM-undersökningen och kulturvanor

SOM-institutet vid Göteborgs universitet genomför årligen en nationell frågeundersökning i syfte att kartlägga den svenska allmänhetens vanor och attityder till samhälle, politik och medier. Data samlas in via postenkäter och varje undersökning genomförs under i huvudsak samma förutsättningar för att resultaten från de olika åren ska vara jämförbara. Respondenterna är mellan 16 och 85 år. Frågor om kultur har funnits med i materialet sedan starten, men under en period, 2007–2011, deltog Kulturrådet med ett större antal frågor.

Den senast publicerade rapporten¹ baserades på frågor om interaktion och aktivitet (exempelvis dans, umgänge, restaurang/bar/pub på kvällstid, besökt idrottevenemang), motion och natur (exempelvis idrottsutövande, motionerande, friluftaktiviteter), medier (exempelvis bokläsning, internet, tv-/dator-spel), hemmet (exempelvis bakning, meka, trädgårdsarbete), kreativitet och skapande (exempelvis fotografera/filma, hantverk, teckna, spela musik, skriva, sjunga i kör, spela teater), offentlighet och sammanhang (exempelvis

¹ SOM-institutet, 2012. *Kulturvanor i Sverige 1987–2011. SOM-rapport nr 2012:17.*

diskuterat politik, besökt bibliotek, studiecirkel/kurs), kulturutbud (exempelvis besökt bio, historisk sevärdhet, museum, fornminne, teater, konstupställning, musik, rock-/popkonsert, klassisk konsert/opera, balett/dansföreställning).

SCB:s undersökningar av levnadsförhållanden (ULF/SILC)

ULF-undersökningarna ger information om hur levnadsförhållanden ser ut bland olika grupper i det svenska samhället. De förutsättningar som behandlas är bland annat boende, ekonomi, hälsa, fritid, medborgerliga aktiviteter, sociala relationer, sysselsättning och trygghet. Eftersom frågorna delvis är gemensamma med övriga EU-länders undersökningar kan jämförelser göras med andra EU-länder. Uppgifterna samlas in genom telefonintervjuer med ett urval av Sveriges befolkning. Populationen som undersöks är stadigvarande bosatta i Sverige från 16 år och uppåt. Resultaten bygger på ca 5 500 svar per år under senare tid.

ULF-undersökningen har genomförts sedan 1975. Frågor om fritid, som innehåller frågor om kulturvanor, togs med första gången 1976. Då fokus i undersökningen roterar så har frågor om fritid ställts 1982/83, 1990/91, 1998/99 och 2006/07. Nästa gång frågor om fritid kommer med i undersökningen är 2014/15. Undersökningen 2006/07 innehöll frågor om respondenten ägnat sig åt/besökt restaurang/pub/kafé, dator i hemmet, böcker, internet i hemmet, datoranvändning, skönlitteratur, tidsskrifter, internetanvändning, veckotidningar, bio, konsert, bibliotek, idrottsevenemang, gudstjänst, konstmuseum, annat museum, teater, dagbok/dikter/brev, studiecirkel/kurser, musikinstrument, måla/rita/teckna eller körsång.

Barn-ULF

SCB har sedan 2004 genomfört en ULF-undersökning om barns levnadsförhållanden. Åren 2001–2003 genomfördes undersökningar tillsammans med Socialforskningsinstitutet (SOFI) vid Stockholms universitet. Målpopulationen är barn 10–18 år. Intervjuer görs med dels föräldrar dels barnen själva. Den senaste undersökningen, med frågor om fritid, publicerades 2009 och avsåg åren 2006–2007. Undersökningen innehåller föreningsverksamhet, musikutövande, kulturella besök (bio, konsert, museum, teater), information och medier (nyheter, bokläsning, biblioteksbesök, tv-tittande, datoranvändande).

Publikundersökningar

Publikundersökningar är en samlingsbeteckning för alla typer av publikundersökningar som genomförs i kultursektorn. Här inbegrips bland annat de undersökningar de centrala museerna genomför på regeringens uppdrag liksom de publikundersökningar som alla typer av institutioner genomför själva. Det bör betonas att det är svårt att få en överblick över alla publikundersökningar som görs. Klart är att de inte är standardiserade och därför svåra att jämföra med varandra.

Kulturella och kreativa näringar

I dagsläget genomförs inga centraliserade undersökningar om kulturella och kreativa näringar. Ett europeiskt utvecklingsarbete har genomförts på initiativ av den europeiska statistikmyndigheten Eurostat. I Sverige publicerade Tillväxtanalys år 2009 en rapport som innehöll ett förslag på hur kreativa och kulturella näringar kan mätas med hjälp av befintliga registerdata. Rapporten innehöll också ett exempel på hur statistiken kan se ut.

Konstnärer och kulturskaparnas villkor

Konstnärsnämnden har publicerat ett antal rapporter om konstnärernas villkor, bland annat behandlas inkomsterna för konstnärer verksamma inom olika områden samt konstnärernas inkomster, arbetsmarknad och försörjningsmönster. Data har inhämtats från och med hjälp av SCB.

Mediestatistik

Nordicom samlar sedan 1979 in statistik om medieanvändning inklusive läsning av böcker, tidskrifter och dagspress och publicerar årligen i statistikrapporten Mediebarometern. Uppgifterna samlas in via telefonintervjuer med personer som är 9–79 år. Frågorna rör till exempel radiolyssnande, tv-tittande, biobesök, användning av olika uppspelningsmedier och format som dvd, cd och mp3, läsning av böcker och morgontidningar, användning av dator, internet, mobiltelefon.

Exempel på annan statistik

Det finns även andra källor till data som skulle kunna användas för utveckling av indikatorer. Utan en mycket noggrann genomgång och kartläggning är det inte möjligt att korrekt avgränsa och beskriva hela fältet som bedöms vara omfattande.

Branschstatistik om musikbranschen publicerades av Tillväxtverket för första gången 2012 (referensår 2010). Avsikten är upprepa insamlingen och skapa en tidsserie. Statistiken innehåller uppgifter om omsättning och export för musikbranschen.

Svensk teaterunion har sedan hösten 2006 dokumenterat den professionella scenkonsten. Databasen innehåller uppgifter om verksamhet och personal men saknar idag uppgifter om publik. Ett pilotprojekt med ett urval av producenter kommer att genomföras under 2012 med syfte att testa insamling av publikuppgifter.

Svenska Filminstitutet samlar in statistik över den svenska filmbranschen för att följa branschens utveckling. Uppgifter som presenteras i den öppna delen

av databaserna är spelår, spelmånad, län, titel, distributör, produktionsland, besökssiffror, intäkter och premiärdatum.

Svensk förläggarförening samlar bland sina medlemmar uppgifter om svensk bokutgivning. Statistiken innehåller uppgifter om bland annat antal nyutgivna och återutgivna titlar, antal exemplar, fördelat på skönlitteratur och facklitteratur. För en kompletterande bild av svensk bokutgivning kan data hämtas från Kungliga biblioteket som årligen sammanställer uppgifter om vilka titlar som katalogiserats för Nationalbibliografin under det gångna året.

